

UDKAST

Forslag

til

Lov om bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål

Anvendelsesområde

§ 1. Denne lov finder anvendelse for gennemførelse af bygge- og anlægsprojekter samt for iværksættelse af driftsaktiviteter med væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Fravigelse af anden lovgivning m.v.

§ 2. For et konkret bygge- og anlægsprojekt samt for en konkret driftsaktivitet omfattet af § 1 kan vedkommende minister efter forhandling med forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab fastsætte regler om gennemførelse af projektet eller iværksættelse af aktiviteten og i den forbindelse fastsætte regler om overtagelse af beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder, hel eller delvis fravigelse af anden nærmere angivet lovgivning og afskæring af klageadgang inden for nærmere angivet lovgivning, i det omfang sådanne regler er påkrævet for at opnå projektets eller aktivitetens formål.

§ 3. Kan formålet med det konkrete bygge- og anlægsprojekt eller den konkrete driftsaktivitet omfattet af § 1 af hensyn til projektets eller aktivitetens fortrolighed ikke opnås ved at udstede regler i medfør af § 2, kan vedkommende minister med henblik på gennemførelse af projektet eller iværksættelse af aktiviteten fravige forpligtelser for det offentlige og private rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning. Fravigelser efter 1. pkt. kan kun ske, i det omfang forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at det af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er påkrævet for at opnå bygge- og anlægsprojektets eller driftsaktivitetens formål.

Ekspropriation

§ 4. Vedkommende minister kan ved ekspropriation erhverve de arealer og rettigheder, der er nødvendige for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af § 1.

Stk. 2. Vedkommende minister bemyndiges til for statslige selskaber og selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, regionsråd, eller private ved ekspropriation at erhverve de arealer og rettigheder, der er nødvendige for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af § 1.

Stk. 3. Ekspropriation efter denne bestemmelse sker efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Stk. 4. Ved erstatningsfastsættelsen efter stk. 3 finder § 103 i lov om offentlige veje m.v. anvendelse.

Stk. 5. Statslige selskaber, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, regionsråd eller private, som der eksproprieres til fordel for, afholder alle omkostninger til ekspropriationer m.v.

Ledningsarbejder

§ 5. Arbejder på ledninger i eller over arealer i områder, hvor bygge- og anlægsprojekter omfattet af § 1 skal gennemføres, herunder om nødvendigt flytning af ledninger i forbindelse med arbejder, der iværksættes af bygherren under gennemførelsen af bygge- og anlægsprojektet, betales af ledningsejeren, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Stk. 1 finder ikke anvendelse, hvis andet er særligt bestemt ved aftale, ved kendelse afsagt af en ekspropriationskommission nedsat i henhold til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom eller ved afgørelse truffet af en kommunalbestyrelse efter §§ 37 og 38, jf. § 40, i lov om vandforsyning m.v.

Stk. 3. Arbejder på ledninger, jf. stk. 1, udføres af vedkommende ledningsejer, medmindre andet er særligt aftalt eller fremgår af stk. 2.

Stk. 4. Nødvendiggør arbejder på ledninger, jf. stk. 1, ekspropriation af areal eller rettigheder, kan det ske efter bestemmelserne i § 4.

§ 6. Vedkommende minister kan efter at have meddelt ledningsejeren, at det planlagte arbejde påbegyndes, gennemføre arbejdet og kræve bestemte ledningsarbejder udført af ledningsejeren.

Stk. 2. Vedkommende minister kan lade de ledningsarbejder, der er nævnt i stk. 1, udføre for ledningsejers regning.

Stk. 3. Beslutter vedkommende minister at lade ledningsarbejder udføre, jf. stk. 2, kan ministeren overlade udførelsen af arbejdet til bygherre.

Stk. 4. Tvister om erstatning for ledningsarbejder omfattet af § 5 og tvister om erstatning som følge af en afgørelse truffet i medfør af stk. 1-3 afgøres af ekspropriations- og taksationsmyndighederne i henhold til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Stk. 5. Reglerne i § 103 i lov om offentlige veje m.v. finder anvendelse ved erstatningsfastsættelsen.

§ 7. Vedkommende minister kan ved bygge- og anlægsprojekter, der gennemføres efter § 3, udføre arbejder på ledninger i eller over arealer efter at have meddelt ledningsejer, at det påtænkte ledningsarbejde påbegyndes.

Stk. 2. Vedkommende minister eller bygherre afholder udgifterne til ledningsarbejder, der udføres efter stk. 1.

Stk. 3. Vedkommende minister kan overlade udførelsen af arbejdet til bygherre.

Domstolsprøvelse

§ 8. Søgsmål til prøvelse af forvaltningsretlige afgørelser overtaget i henhold til reglerne fastsat i medfør af § 2 skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt. For afgørelser, hvorom der er udfærdiget offentlig bekendtgørelse, regnes søgsmålsfristen fra bekendtgørelsen.

Stk. 2. Ved søgsmål om miljøforhold skal retten påse, at omkostningerne ved sagen ikke er uoverkommeligt høje for de berørte parter.

Ikrafttræden m.v.

§ 9. Loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelsen i Lovtidende.

Stk. 2. Loven ophæves den 31. december 2028.

Stk. 3. Loven og regler udstedt i medfør af § 2 finder fortsat anvendelse for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der er iværksat på tidspunktet for lovens ophævelse.

Stk. 4. Vedkommende minister kan i forbindelse med lovens ophævelse fastsætte overgangsregler om gennemførelse og håndtering af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter nævnt i stk. 3.

§ 10. Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse	
1.	Indledning
2.	Baggrund
3.	Lovforslagets hovedpunkter
3.1.	Lovens anvendelsesområde
3.1.1.	Gældende ret
3.1.2.	Overvejelser og den foreslåede ordning
3.2.	Overtagelse af beføjelser ved bekendtgørelse
3.2.1.	Gældende ret
3.2.2.	Overvejelser og den foreslåede ordning
3.3.	Fravigelse af anden lovgivning
3.3.1.	Gældende ret
3.3.2.	Overvejelser og den foreslåede ordning
3.4.	Afskæring af klageadgange
3.4.1.	Gældende ret
3.4.2.	Overvejelser og den foreslåede ordning
3.5.	Fravigelse af anden lovgivning uden offentlighedens inddragelse
3.5.1.	Gældende ret
3.5.2.	Overvejelser og den foreslåede ordning
3.6.	Ekspropriation
3.6.1.	Gældende ret
3.6.2.	Overvejelser og den foreslåede ordning

3.7.	Ledninger
3.7.1.	Gældende ret
3.7.2.	Overvejelser og den foreslåede ordning
4.	Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige
5.	Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
6.	Administrative konsekvenser for borgerne
7.	Klimamæssige konsekvenser
8.	Miljø- og naturmæssige konsekvenser
9.	Forholdet til EU-retten
10.	Hørte myndigheder og organisationer m.v.
11.	Sammenfattende skema

1. Indledning

Lovforslaget har til formål at gennemføre aftale om en ny lov om bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, der blev indgået den 13. maj 2025 mellem regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Danmarksdemokraterne, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Dansk Folkeparti og Radikale Venstre. Den nye lov skal ifølge aftalen træde i kraft medio september 2025.

Det foreslås, at vedkommende minister efter forhandling med forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab kan fastsætte regler om gennemførelse af projektet eller iværksættelse af aktiviteten og i den forbindelse fastsætte regler om overtagelse af beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder, hel eller delvis fravigelse af anden nærmere angivet lovgivning og afskæring af klageadgang inden for nærmere angivet lovgivning, i det omfang sådanne regler er påkrævet for at opnå projektets eller aktivitetens formål.

Ligeledes forslås det, at i de situationer, hvor formålet med et bygge- og anlægsprojekt eller en driftsaktivitet af hensyn til fortroligheden ikke kan opnås ved udstedelse af regler, at vedkommende minister skal kunne fravige forpligtelser for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning med henblik på gennemførelse eller iværksættelse, herunder omlægning, af projektet eller aktiviteten. Fravigelser vil kun kunne ske, i det omfang forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfunds-sikkerhed og beredskab vurderer, at det af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er påkrævet for at opnå bygge- og anlægsprojektets eller driftsaktivitetens formål.

Det foreslås derudover bl.a. at fastsætte, at vedkommende minister ved ekspropriation kan erhverve de arealer og rettigheder, der er nødvendige for gennemførelse og drift af projekter eller dele af projekter, som er omfattet af den foreslåede lov. Der foreslås desuden en bestemmelse, der regulerer ledningsarbejde på arealer, hvorpå der skal gennemføres bygge- og anlægsprojekter, som er omfattet af loven.

Loven foreslås ophævet den 31. december 2028.

2. Baggrund

Danmark står i den mest alvorlige sikkerhedspolitiske situation i årtier.

Forsvarets Efterretningstjeneste (FE) vurderer i *Opdateret vurdering af truslen fra Rusland mod Rigsfællesskabet* fra februar 2025, at Rusland ser sig selv i konflikt med Vesten og forbereder sig på en krig mod NATO. Det betyder ikke, at der er truffet beslutning om at starte en sådan krig, men Rusland opruster og opbygger kapaciteten til at kunne tage den beslutning. Rusland ønsker på nuværende tidspunkt fortsat at undgå at foretage handlinger, der kan medføre, at NATO aktiverer artikel 5. Ruslands risikovillighed over for NATO vil dog sandsynligvis stige, hvis det relative styrkeforhold forskyder sig i russisk favør. Det vil f.eks. være tilfældet, hvis Ruslands konventionelle militære styrke vokser, uden at Vesten samtidig opbygger sine militære kapaciteter med samme hast. Rusland vil sandsynligvis være mere villig til at bruge militær magt i en regional krig mod et eller flere europæiske NATO-lande, hvis Rusland opfatter NATO som militært svækket eller politisk splittet. Dette gælder særligt, hvis Rusland vurderer, at

USA ikke kan eller vil støtte de europæiske NATO-lande i en krig med Rusland. I en sådan situation vil Ruslands villighed til at bruge militær magt afhænge af en vurdering af modstanderens evne til både at forsvare sig selv og til at skade Rusland. Den konkrete militære trussel fra Rusland afhænger også af udviklingen i krigen i Ukraine. Det er usandsynligt, at Rusland samtidig vil kunne gennemføre både krigen i Ukraine og en krig med et eller flere NATO-lande. Når krigen stopper eller fryser fast, vil Rusland kunne frigøre betydelige militære ressourcer og dermed øge sin militære evne til at udgøre en direkte trussel mod NATO. I det tilfælde vurderer FE, at Rusland i løbet af ca. 2 år vil udgøre en troværdig trussel mod enkelte eller flere NATO-lande og dermed være klar til en regional krig mod flere lande i Østersøregionen, og at Rusland i løbet af ca. 5 år kan være klar til en stor-skalakrig på det europæiske kontinent, hvor USA ikke involverer sig. De angivne tidshorisonter forudsætter, at NATO ikke samtidige opruster i samme tempo.

Det fremgår endvidere af EU-Kommissionens beredskabsstrategi af 26. marts 2025, som har til formål at styrke Europas evne til at forebygge og reagere på nye trusler, at Europa står over for en ny virkelighed præget af stigende risici og dyb usikkerhed med stadig mere komplekse kriser og udfordringer. Det fremgår i den forbindelse bl.a., at Europa skal være forberedt på større, tværsektorielle hændelser og kriser, herunder en væbnet konflikt, der påvirker en eller flere medlemsstater.

I lyset af den sikkerhedspolitiske situation er der opstået – og forventes der at ville opstå – et behov for hurtigt at kunne etablere, ændre eller udvide statslig infrastruktur og byggeri m.v. med henblik på at varetage et nationalt forsvarsformål eller et civilt beredskabsformål, herunder f.eks. til understøttelse af Forsvaret og allierede styrker eller til beskyttelse af den civile befolkning under krig eller krise eller genopretning af kritisk infrastruktur som følge af eksempelvis en naturlig eller menneskeskabt hændelse. Eksempelvis er det nødvendigt at etablere en national produktion af forsvarsmateriel, herunder ammunition, i Danmark. Det samme vil efter omstændighederne også kunne gælde for kommunale, regionale og private projekter.

Gennemførelse af bygge- og anlægsprojekter såvel som iværksættelse eller omlægning af driftsaktiviteter forudsætter efter gældende ret en lang række godkendelser, tilladelser eller dispensationer fra kommunalbestyrelser, re-

gionsråd og andre offentlige myndigheder. Disse kan f.eks. vedrøre planlægning, arealanvendelse, byggeri og anlæg samt miljø- og naturbeskyttelse. Det vil afhænge af den konkrete aktivitet, og hvor den etableres, hvilke tilladelser og dispensationer, som skal indhentes, men erfaringen er, at det ofte vil kunne tage 2-3 år, før samtlige tilladelser og dispensationer er indhentet, og projektet kan påbegyndes. Dertil kommer, at klager over tilladelser til projektet har eller vil kunne tillægges opsættende virkning af klageinstansen og dermed forlænge projektets påbegyndelse og færdiggørelse.

I den nuværende sikkerhedspolitiske situation kan der som nævnt være behov for hurtigt at igangsætte nødvendige bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål. Derfor er der behov for at forkorte sagsbehandlingstiden væsentligt og samtidig minimere risikoen for yderligere forsinkelser i selve bygge-, anlægs- eller driftsperioden.

Regeringen ønsker med dette lovforslag at bidrage til at sikre, at bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan gennemføres hurtigere end under normale omstændigheder. Konkret vil loven bl.a. kunne udgøre det nødvendige lovgrundlag for hurtigere at kunne igangsætte national produktion af forsvarsmateriel, herunder ammunition, i Danmark og gennemførelse af projekter til beskyttelse af den civile befolkning eller til genetablering eller genopretning af kritisk infrastruktur.

3. Lovforslagets hovedpunkter

3.1. Lovens anvendelsesområde

3.1.1. Gældende ret

Gennemførelse af bygge- og anlægsprojekter og driftsaktiviteter på et givent område forudsætter efter omstændighederne en lang række tilladelser eller dispensationer fra kommunalbestyrelser, regionsråd og andre offentlige myndigheder. Disse kan f.eks. vedrøre planlægning, arealanvendelse, byggeri og anlæg samt beskyttelse af miljø, natur og kulturarv. Det vil afhænge af den konkrete aktivitet, og hvor den etableres/skal finde sted, hvilke tilladelser og dispensationer som skal indhentes

I Danmark er der tradition for, at anlæg af større infrastrukturprojekter, f.eks. vej- og jernbaneprojekter på Transportministeriets område vedtages af Folketinget ved en anlægslov. Med anlægsloven bemyndiges den relevante ressortminister til at gennemføre et konkret projekt i overensstemmelse med lovforslaget, projektbeskrivelsen og den gennemførte miljøkonsekvensvurdering.

Anlægsloven udgør det fornødne retsgrundlag for projektet og gennemførelsen heraf. Ressortministeren kan på den baggrund igangsætte og gennemføre det konkrete projekt, herunder foretage de fysiske indgreb i natur og landskab, som er en forudsætning for at kunne gennemføre projektet. På Transportministeriets område vil anlægsprojektet blive gennemført af f.eks. Vejdirektoratet eller Sund & Bælt Holding A/S som bygherre.

I anlægsloven kan konkrete bestemmelser og tilladelseskrav efter anden lovgivning være fraveget for at kunne realisere projektet, men der vil ofte fortsat skulle indhentes en række administrative tilladelser, godkendelser m.v. efter anden lovgivning hos kommunalbestyrelser, regionsråd og andre offentlige myndigheder. Omfanget af tilladelser og dispensationer m.v. afhænger i høj grad af det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet, og hvor det/den skal etableres/finde sted.

På Forsvarsministeriets område er der bl.a. fastsat regler om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup. Det fremgår således af § 1, stk. 1, i lov nr. 881 af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup, at loven har til formål at fastlægge rammerne for et samlet projekt vedrørende udbygning og dele af driften af Flyvestation Skrydstrup med henblik på en optimal anvendelse af Danmarks kampflykapacitet under behørig iagttagelse af plan-, miljø- og naturbeskyttelsesmæssige hensyn.

Loven indebærer bl.a., at der på en række punkter vil kunne ske fravigelse af regler i den almindelige plan-, bygge-, natur- og miljølovgivning. Det skyldtes, at den almindelige lovgivning ikke vurderedes at være velegnet til at regulere et projekt af den unikke karakter, herunder fordi der blev stillet helt særlige sikkerhedskrav til byggeriet, og fordi byggeriet i helt særlig grad var tidskritisk.

Loven indebærer endvidere, at forsvarsministeren vil være bemyndiget til at afskære klageadgangen efter f.eks. bygge-, natur- og miljølovgivningen,

idet erfaringer fra andre anlægsarbejder har vist, at klagesagsbehandling i forbindelse med tilladelser eller godkendelser efter bygge-, natur- og miljølovgivning kan medføre betydelige forsinkelser i anlægsarbejdet.

3.1.2. Overvejelser og den foreslåede ordning

Behovet for indhentning af administrative godkendelser, tilladelser eller dispensationer hos den relevante kommunalbestyrelse, region eller anden offentlig myndighed medfører, at der typisk vil kunne gå flere år fra det tidspunkt, hvor der opstår et behov for et konkret bygge- og anlægsprojekt eller en konkret driftsaktivitet, til projektet eller aktiviteten kan igangsættes og gennemføres.

En styrkelse af dansk forsvar indebærer bl.a., at der over en kort årrække skal rekrutteres mere personale og anskaffes nye våbensystemer og køretøjer. En styrkelse af disse kapaciteter forudsætter udvidelser af eksisterende bygninger, infrastruktur og øvelsesarealer eller nye bygninger. For at sikre understøttelsen af dansk forsvar er det derfor vigtigt, at den nødvendige infrastruktur (f.eks. indkvartering til personale, garager og havneanlæg m.v.) udvides parallelt med rekrutteringen og anskaffelser.

Det er ikke udelukkende Forsvarets egne byggerier, der har hastende karakter, og som tjener et nationalt eller europæisk forsvarsformål. Eksempelvis er det nødvendigt at etablere en national ammunitionsproduktion i Danmark, som tjener flere formål – både en styrkelse af Forsvarets kampkraft, forsyningssikkerhed samt øger Europas fælles forsvarsindustrielle opbygning. Opbygningen og styrkelsen af Danmarks forsvarsindustrielle kompetencer er vigtige i bestræbelserne på at opbygge kampkraften, herunder skabe en mere robust forsyningssikkerhed. Det samme vil efter omstændighederne også kunne gælde for private projekter.

Både nybyggeri, udvidelser og vedligeholdelse af eksisterende infrastruktur og bygningsmasse kræver dispensationer og tilladelser efter gældende regler, som er tidskrævende at indhente. Det kan i visse tilfælde tage op til 3-4 år at indhente nødvendige tilladelser for at igangsætte et projekt, f.eks. i områder, hvor der ikke foreligger et plangrundlag, der muliggør projektet. I en sådan situation vil større byggerier alene kunne gennemføres, hvis der tilvejebringes et plangrundlag.

Endelig skal bygninger, der skal anvendes i den operative opgaveløsning, som regel placeres på bestemte områder, f.eks. i nærheden af eksisterende garnisoner, for at opnå synergieffekter i forhold til faciliteter som indkvartering, kantiner, øvelsesterræner m.v. Bygningerne vil ofte skulle placeres i områder, der er omfattet af naturbeskyttelseslovgivning. Dette medfører, at bygningerne bliver omfattet af krav om tilladelser og erstatningsnatur, hvilket er tidskrævende.

Det er desuden vigtigt for uddannelse og træning af Forsvarets personale, at der er de nødvendige skyde- og øvelsesterræner. Det er ofte vanskeligt at indhente tilladelse til at etablere og indrette skyde- og øvelsesterrænerne, f.eks. sprængningspladser, kampstillinger og master m.v., som giver det nødvendige grundlag for Forsvarets uddannelser. Større øvelser kan tage op imod ni måneder at planlægge, og i visse tilfælde må øvelser aflyses, hvis de nødvendige tilladelser ikke er blevet meddelt.

Regeringen er i den nuværende sikkerhedspolitiske situation optaget af at sikre, at den eksisterende lovgivning ikke skal forsinke og i værste fald forhindre bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Derfor vurderer regeringen, at det er nødvendigt, at der under nærmere omstændigheder bør være mulighed for at sikre, at bygge-, og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål kan gennemføres hurtigere end under normale omstændigheder.

Da der med lovforslaget lægges op til forholdsvist vidtgående muligheder for at overtage beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder, helt eller delvist at fravige anden lovgivning og at afskære klageadgang, er det regeringens vurdering, at lovforslagets anvendelsesområde bør begrænses til alene at finde anvendelse for aktiviteter, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Det vil i den forbindelse være forudsat, at vedkommende minister foretager en konkret vurdering af, hvilke beføjelser efter anden lovgivning, hvilke regler i anden lovgivning der er påkrævet at fravige, og hvilke klageadgange det er nødvendigt at afskære for at opnå projektets eller aktivitetens formål.

Dette indebærer bl.a., at der vil skulle foretages en afvejning mellem på den ene side formålet bag det konkrete anlægs- og byggeprojekt eller den konkrete driftsaktivitet og på den anden side hensynet bag den regel, som fraviges. Heraf følger det også, at fravigelser af mere indgribende karakter vil kræve særdeles tungtvejende grunde. Af kravet om en afvejning følger det også, at vedkommende minister i almindelighed forudsættes at udforme de konkrete fravigelser på den mindst indgribende måde.

Det foreslås på den baggrund, at loven finder anvendelse for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Ved nationale forsvarsformål forstås formål, der er direkte relateret til rigets forsvar og beskyttelse samt til forsvar og beskyttelse i henhold til Danmarks internationale forpligtelser. Bygge- og anlægsprojekter og driftsaktiviteter, der tjener nationale forsvarsformål, vil bl.a. kunne være projekter vedrørende allierede styrkers aktiviteter på dansk territorium i overensstemmelse med nationale og internationale forpligtelser. Ligeledes vil opbygning af national ammunitionsproduktion også varetage nationale forsvarsformål og forpligtelser i henhold til Danmarks internationale forpligtelser.

Bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der tjener væsentlige civile beredskabsformål, vil bl.a. kunne være begrundet i alvorlige og uforudsete naturlige eller menneskeskabte trusler, herunder hybride (sammensatte) trusler mod kritisk infrastruktur m.v. Derudover vil sådanne projekter og aktiviteter kunne være begrundet i aktuelle eller mulige kriser og væbnede konflikter, hvor der eksempelvis kan være behov for at etablere eller renovere beskyttelsesrum til civilbefolkningen eller særlige faciliteter, herunder med henblik på at sikre regeringskontinuitet og videreførelse af samfundsberende funktioner.

Vurderingen af, hvad der på et givent tidspunkt udgør et væsentligt nationalt forsvarsformål eller væsentligt civilt beredskabsformål, vil afhænge af truselsbilledet på det konkrete tidspunkt, og vurderingen vil således være dynamisk. Det forudsættes, at vurderingen af, om der foreligger et væsentligt nationalt forsvarsformål eller væsentligt civilt beredskabsformål, vil skulle foretages under inddragelse af relevante myndigheder, herunder efterretningstjenesterne.

Vurderingen, som vedrører spørgsmålet om væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål og dermed rigets sikkerhedspolitiske-, forsvarspolitiske og beredskabsmæssige interesser, er udtryk for et sikkerhedsfagligt og -politisk skøn. I vurderingen vil kunne inddrages en række forskelligartede hensyn, herunder eksempelvis hensynet til statens sikkerhed, den offentlige sikkerhed, beredskab, infrastruktur og rigets forsvar, politiske, økonomiske og/eller militære kapaciteter og udenrigspolitiske, herunder europæiske og alliancemæssige, hensyn. I de anførte overordnede hensyn kan indeholdes en lang række mere specifikke hensyn, herunder eksempelvis betydning for kritisk national infrastruktur, forsvarsinteresser, generelle strategiske betragtninger og den konkrete situations forhold, herunder spørgsmål om ejerskab, finansiering og lokale omstændigheder. Opregningen af hensyn er ikke udtømmende og for en nærmere beskrivelse af begreberne henvises der til den foreslåede § 1 og bemærkningerne hertil.

Med henblik på at sikre, at den foreslåede ordning alene finder anvendelse i tilfælde, hvor der foreligger væsentlige forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, bør vedkommende minister alene kunne fastsætte regler om gennemførelse af det konkrete projekt eller aktivitet efter forhandling med forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab afhængigt af, om det pågældende projekt eller aktivitet tjener et nationalt forsvarsformål eller civilt beredskabsformål

Et konkret bygge- og anlægsprojekt samt driftsaktiviteter vil desuden kunne tjene både et nationalt forsvarsformål og et civilt beredskabsformål. I sådanne tilfælde vil fastsættelse af regler skulle forhandles med både forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab.

Hvis den pågældende aktivitet har afledte sekundære virkninger, herunder eksempelvis beskæftigelsesmæssige eller økonomiske fordele for samfundet, vil dette ikke udelukke projektet eller aktiviteten fra anvendelsesområdet. Det afgørende vil være, om den pågældende aktivitet iværksættes med henblik på at tjene et væsentligt nationalt forsvarsformål eller væsentligt civilt beredskabsformål.

Det forudsættes, at kompetencen til at udstede regler om projektet eller aktiviteten efter lovforslagets § 2 eller til at fravige anden lovgivning efter § 3 ikke vil kunne delegeres.

På Forsvarsministeriets område vil lovforslaget f.eks. kunne anvendes til at fastsætte regler i bekendtgørelsesform om rammerne for et samlet bygge- og anlægsprojekt og driften af national ammunitionsproduktion i Elling. For at sikre hurtig igangsættelse af bygge- og anlægsprojektet og drift vedrørende national ammunitionsproduktion kan det være nødvendigt at skulle fravige visse regler i lovgivningen for realiseringen af projektet og aktiviteterne.

Der henvises til lovforslagets § 1 og bemærkningerne hertil.

3.2. Overtagelse af beføjelser ved bekendtgørelse

3.2.1. Gældende ret

Igangsættelsen af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter forudsætter efter omstændighederne en række forskellige godkendelser, tilladelser eller dispensationer m.v. efter anden lovgivning, før der kan foretages de nødvendige fysiske indgreb i natur og landskab, opføres bygninger, varige anlæg og installationer m.v. Omfanget af tilladelser m.v. afhænger i høj grad af den konkrete aktivitet, og hvor den skal etableres/finde sted. Tilladelser m.v. vil skulle indhentes hos kommunalbestyrelser, regionsråd eller andre offentlige myndigheder.

Kravet om godkendelser, tilladelser eller dispensationer gælder som udgangspunkt alle bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, medmindre der findes eller fastsættes regler, som hjemler en fravigelse af disse krav.

Anlægslove, der bemyndiger transportministeren til at gennemføre større statslige anlægsprojekter på vej- og jernbaneområdet, vil som oftest indeholde hjemmel til, at transportministeren kan overtage kompetencen til at træffe afgørelse i form af godkendelse, tilladelse og dispensation fra kommunalbestyrelsen, regionsrådet eller en anden offentlig myndighed, som er tillagt beføjelsen i henhold til anden lovgivning (call-in beføjelse). Et eksempel herpå er § 6, stk. 3, i lov nr. 624 af 11. juni 2024 om anlæg af en tredje Limfjordsforbindelse.

Muligheden for at fastsætte regler om drift findes i lov af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup, hvor det følger af § 7, stk. 5, at forsvarsministeren kan fastsætte nærmere regler om driftsprojektet bl.a.

om flystøj og terminalstøj. Forsvarsministeren kan desuden fastsætte regler om egenkontrol og afskæring af klageadgange.

3.2.2. Regeringens overvejelser og den foreslåede ordning

I lyset af det aktuelle trusselsbillede er det regeringens opfattelse, at der er – og forventes at ville kunne opstå – behov for at etablere, ændre, udvide eller drive infrastruktur og byggeri m.v., der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål hurtigere og uden forsinkelse, eller uden at projektet må stilles i bero som følge af sagsbehandling eller klagesager.

Med de gældende regler vil der som nævnt – afhængigt af det konkrete bygge- og anlægsprojekt eller den konkrete driftsaktivitet – skulle indhentes en lang række godkendelser, tilladelser eller dispensationer, som vil skulle sagsbehandles af den kompetente myndighed, enten kommunalbestyrelsen, regionsrådet eller en anden offentlig myndighed. Afhængig af projektets eller aktivitetens omfang kan der ofte være tale om, at der vil skulle indhentes godkendelser, tilladelser eller dispensationer fra mere end én myndighed.

Foruden at være tidskrævende kan kompleksiteten af det konkrete bygge- og anlægsprojekt eller den konkrete driftsaktivitet betyde, at det vil forkorte og smidiggøre sagsbehandlingen, hvis vedkommende minister får hjemmel til at overtage beføjelser tillagt forskellige kommunalbestyrelser, regionsråd eller andre offentlige myndigheder efter anden lovgivning. Fastsættelse af regler om overtagelse af beføjelser forudsætter, at ressortministeren konkret vurderer, at det er nødvendigt for at opnå formålet med projektet eller aktiviteten, og at projektets eller aktivitetens karakter bevirker, at det vil være uhensigtsmæssigt at gennemføre ved en konkret anlægslov eller lignende.

Det foreslås derfor at bemyndige vedkommende minister til efter forhandling med forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab for de konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af den foreslåede lov til at fastsætte regler om overtagelse af beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder, i det omfang sådanne regler er påkrævet for at opnå projektets formål.

Det vil være forudsat, at en ressortminister, som fastsætter regler i medfør af den foreslåede bemyndigelse, i relevant omfang udnytter de eksisterende

undtagelsesmuligheder i relevante EU-regler, såsom VVM-direktivets artikel 1, stk. 3, og i øvrigt overholder Danmarks internationale forpligtelser.

Eftersom bestemmelsen omfatter konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan der være tale om projekter og aktiviteter, som efter en konkret vurdering tillige er påkrævet af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed. Sådanne projekter kan alt efter omstændighederne være omfattet af TEU artikel 4, stk. 2. Det forudsættes, at den foreslåede § 2 vil blive anvendt til gennemførelsen af sådanne projekter og aktiviteter, medmindre de må anses for omfattet af den foreslåede § 3, idet anvendelsen af sidstnævnte tillige er betinget af, at projektet eller aktiviteten har en fortrolig karakter. Der henvises til afsnit 3.5 nedenfor.

Udkast til bekendtgørelser udstedt i medfør af den foreslåede bestemmelse forudsættes – som udgangspunkt – sendt i fire ugers høring, hvorved især de myndigheder, som vil blive berørt af reglerne om overtagelse af beføjelser m.v. vil have mulighed for at afgive bemærkninger til den påtænkte foranstaltning. I tilfælde, hvor det af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål ikke er muligt at sende et udkast til bekendtgørelse i høring med sædvanlig frist, forudsættes det, at vedkommende minister i relevant omfang vil foretage en individuel høring af de berørte myndigheder.

Endvidere forudsættes det, at vedkommende minister før fastsættelsen af regler i forhold til et konkret projekt eller en konkret aktivitet orienterer Folketinget. Orientering vil ske ved orientering af Folketingets Forsvars-, Beredskabs- og Samfundssikkerhedsudvalg (FOU) og eventuelle andre udvalg, hvis emneområde måtte være relevante for de fastsatte regler. Herudover bør forsvarsforligskredsen eller aftalekredsen på beredskabsområdet orienteres. Det vil ikke være en forudsætning for anvendelsen af kompetencen, at den eller de orienterede udvalg foretager en egentlig afstemning om den pågældende aktivitets gennemførelse. Formålet med orienteringen er at sikre parlamentarisk kontrol, og udvalget vil således have mulighed for at stille spørgsmål til vedkommende minister, ligesom udvalget vil have mulighed for at anmode ministeren om redegørelser m.v. i relation til det bygge- eller anlægsprojekt eller den driftsaktivitet, som vil skulle gennemføres på baggrund af bekendtgørelsen. Udvalget vil f.eks. i den forbindelse

kunne høre ministeren om begrundelsen for, at beføjelserne ikke forbliver hos den enkelte myndighed.

Anvendelsen af den foreslåede call-in beføjelse vil forudsætte, at det er nødvendigt af hensyn til et bygge- og anlægsprojekt eller en driftsaktivitet, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål. Det sikres ved, at der stilles krav om, at vedkommende minister forhandler med forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab, inden der kan fastsættes regler om overtagelse af beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder. Tjener projektet eller aktiviteten både et væsentligt forsvarsformål og et væsentligt civilt beredskabsformål, vil det være et krav, at der forhandles med både forsvarsministeren og ministeren for samfundssikkerhed og beredskab. For yderligere om denne vurdering henvises til afsnit 3.1.1 ovenfor og bemærkningerne til § 1.

Der foreslås ikke formelle formkrav for, hvordan forhandlingen skal finde sted. Det forudsættes alene, at vedkommende minister kan dokumentere, at der har været en forhandling med forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab. Forhandlingsmekanismen har til formål at sikre, at den foreslåede bestemmelse alene anvendes i tilfælde, hvor der foreligger væsentlige forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål. Der vil herved ikke foreligge en afgørelse mellem ministerierne i forvaltningslovens forstand, men derimod en indstilling eller udtalelse fra én myndighed til en anden til brug for sidstnævnte myndigheds behandling og vurdering af en sag.

Hvis forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at et bygge- og anlægsprojekt eller en driftsaktivitet ikke tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, vil vedkommende minister ikke kunne fastsætte sådanne regler. Der vil herved ikke foreligge en afgørelse mellem ministerierne i forvaltningslovens forstand, men derimod en indstilling eller udtalelse fra én myndighed til en anden til brug for sidstnævnte myndigheds behandling og vurdering af en sag.

Forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vil af hensyn til henholdsvis væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål selv kunne udnytte bemyndigelsen

uden inddragelse af andre ministre. Det forudsættes, at andre relevante myndigheder, herunder efterretningstjenesterne, inddrages i relevant omfang, ligesom det forudsættes, at andre ministre inddrages, i det omfang der udstedes regler, som berører den pågældende ministers område.

Det bemærkes endelig, at udnyttelsen af de beføjelser, som vedkommende minister tillægges efter bestemmelsen, er underlagt et krav om nødvendighed. Vedkommende minister vil således skulle foretage en konkret vurdering af nødvendigheden af overtagelsen af beføjelser i lyset af de formål, som projektet eller aktiviteten tjener. Der henvises til afsnit 3.1.2 ovenfor og til forslagets §§ 1 og 2 og bemærkningerne hertil.

3.3. Fravigelse af anden lovgivning ved bekendtgørelse

3.3.1. Gældende ret

For at et offentligt bygge- og anlægsprojekt eller en offentlig driftsaktivitet kan gennemføres, kan det i en anlægslov være nødvendigt at suspendere offentligretlige forpligtelser, herunder en række regler inden for f.eks. plan-, miljø- og naturlovgivningen, hvorefter der ikke vil skulle meddeles tilladelse, dispensation m.v. til projektet eller aktiviteten.

Formålet er både at sikre, at projektet eller aktiviteten kan iværksættes og realiseres, og at der sikres fremdrift.

På Transportministeriets område fremgår det f.eks. af § 5, stk. 1, i lov nr. 624 af 11. juni 2024 om anlæg af en tredje Limfjordsforbindelse, at projektet ikke kræver landzonetilladelse eller dispensation fra strandbeskyttelseslinjen, og i stk. 2, at reglerne om kommuneplanlægning ikke finder anvendelse på projektet.

På Forsvarsministeriets område fremgår det f.eks. af § 7, stk. 6, i lov nr. 881 af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup, at forsvarsministeren, hvis anlægsprojektets (vedrørende Flyvestation Skrydstrup) særlige karakter gør det påkrævet, kan fastsætte regler om, at nærmere bestemte regler udstedt i medfør af miljøbeskyttelsesloven ikke finder anvendelse for anlægsprojektet.

Det fremgår desuden af lovens § 7, stk. 3 og 5, at driftsprojektet (vedrørende Flyvestation Skrydstrup) ikke er omfattet af kravet om miljøgodkendelse

efter § 33 i lov om miljøbeskyttelse, og at forsvarsministeren fastsætter nærmere regler om driftsprojektet efter § 1, stk. 2, nr. 2. Forsvarsministeren kan i den forbindelse bl.a. fastsætte regler om flystøj, terminalstøj, egenkontrol og afskæring af klageadgang. I medfør af bl.a. lovens § 7, stk. 5, er der i bekendtgørelse nr. 940 af 22. juni 2020 om støj fra Flyvestation Skrydstrup fastsat regler om flystøj og terminalstøj fra Forsvarets aktiviteter på Flyvestation Skrydstrup.

Nedenfor gennemgås en række områder, der indeholder krav om planlægning, tilladelse eller dispensation m.v., med angivelse af kompetent myndighed og evt. administrativ klageinstans.

Gennemgangen er ikke en udtømmende opregning af, hvilken lovgivning der kan finde anvendelse på et konkret statsligt anlægsprojekt, eller hvilke godkendelser, tilladelser eller dispensationer, der er nødvendige for projektets gennemførelse.

3.3.1.1. Miljøkonsekvensvurdering

Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2011/92/EU af 13. december 2011 om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet (herefter VVM-direktivet), som ændret ved Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2014/52/EU af 16. april 2014 (ændring af VVM-direktivet) er i sin helhed implementeret i dansk ret i lov om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter (VVM), jf. lovbekendtgørelse nr. 4 af 3. januar 2023 (herefter miljøvurderingsloven). Derudover er VVM-direktivet implementeret i relevant sektorlovgivning, herunder i jernbaneloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1091 af 11. august 2023, og lov om offentlige veje m.v., jf. lovbekendtgørelser nr. 435 af 24. april 2024 (herefter vejloven).

VVM-direktivet indeholder minimumskrav til proceduren for tilladelse til projekter, som kan forventes at få væsentlig indvirkning på miljøet. Det følger af VVM-direktivets artikel 1, stk. 3, at medlemsstaterne fra sag til sag, og såfremt der er hjemmel hertil i national ret, kan beslutte ikke at anvende dette direktiv på projekter, eller dele af projekter, der alene tjener et forsvarsformål eller projekter, der alene tjener et civilt beredskabsformål, hvis de vurderer, at en sådan anvendelse ville skade disse formål.

Det følger af miljøvurderingsloven, at projekter, som på grund af deres art, dimensioner eller placering kan forventes at få væsentlige indvirkninger på

miljøet, ikke må påbegyndes, før den ansvarlige myndighed har meddelt tilladelse til at påbegynde projektet efter en miljøvurdering af projektets indvirkning på miljøet, eller der er truffet en screeningsafgørelse om, at der ikke skal gennemføres en miljøvurdering. Miljøvurderingsloven finder ikke anvendelse på projekter eller dele af projekter, der alene tjener et nationalt forsvarsformål eller alene tjener et civilt beredskabsformål, hvis forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed vurderer, at dette vil skade disse formål.

Afhængigt af projektet kan myndigheden være enten kommunalbestyrelsen, regionsrådet eller Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø. Afgørelser kan påklages enten til Miljø- og Fødevareklagenævnet eller Energitklagenævnet.

Trafikstyrelsen træffer afgørelse om Banedanmarks og Vejdirektoratets etablering, udvidelse eller ændring af statslige jernbane- og vejanlæg og dertil knyttede projekter, som bl.a. på grund af deres art, dimensioner eller placering kan forventes at få væsentlige indvirkninger på miljøet, og som kræver en vurdering af projektets indvirkning på miljøet, i henhold til jernbaneloven og vejloven, når projektet ikke vedtages ved anlægslov. Afgørelsen kan ikke påklages til anden administrativ myndighed.

VVM-direktivets artikel 1, stk. 3, planlægges implementeret i jernbaneloven og vejloven, jf. lovforslag nr. L 209 fremsat af transportministeren den 23. april 2025 med foreslået ikrafttræden den 1. juli 2025.

3.3.1.2. Byggeri og anlæg

Det er kommunalbestyrelsen, der giver byggetilladelse til opførelse og nedrivning af bebyggelse samt til byggepladsfaciliteter i henhold til byggeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1178 af 23. september 2016, og bekendtgørelse nr. 1399 af 12. december 2019 om bygningsreglementet 2018 (BR18). Afgørelser kan påklages til byggeklageenheden. Kommunalbestyrelsen kan i henhold til lov om planlægning, jf. lovbekendtgørelse nr. 572 af 29. maj 2024 (herefter planloven), nedlægge forbud mod nedrivning.

Arbejder på fredede bygninger og til nedrivning af fredet bebyggelse kræver tilladelse fra Slots- og Kulturstyrelsen, jf. lov om bygningsfredning og bevaring af bygninger og bymiljøer, jf. lovbekendtgørelse nr. 219 af 6. marts

2018 (herefter bygningsfredningsloven). Afgørelser kan påklages til kulturministeren.

Det følger af lov om kystbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 245 af 28. februar 2025, at kystbeskyttelsesforanstaltninger samt ændring, nedlæggelse eller ophør af allerede bestående eller besluttede kystbeskyttelsesforanstaltninger kun må foretages efter tilladelse fra kommunalbestyrelsen. Der må på søterritoriet kun foretages inddæmning, opfyldning, udføres anlæg, uddybning eller gravning m.v. efter tilladelse fra Kystdirektoratet. Det følger af bekendtgørelse nr. 654 af 19. maj 2020 om administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter for så vidt angår kystbeskyttelsesforanstaltninger samt etablering og udvidelse af visse anlæg på søterritoriet, at Kystdirektoratet skal foretage en vurdering af, om projektet i sig selv, eller i forbindelse med andre projekter, herunder tidligere gennemførte projekter, væsentligt kan påvirke et internationalt naturbeskyttelsesområde eller visse arter. Miljø- og Fødevareklagenævnet er klagemyndighed.

Erhvervsmæssig indvinding af råstoffer og etablering af anlæg på indvindingsstedet til brug for indvindingen kun må ske efter tilladelse fra regionsrådet, jf. lov om råstoffer, jf. lovbekendtgørelse nr. 1230 af 20. november 2024. Miljø- og Fødevareklagenævnet er klagemyndighed.

Anlæg af nye vandløb og regulering af eksisterende må kun ske med tilladelse fra kommunalbestyrelsen, jf. lov om vandløb, jf. lovbekendtgørelse 1217 af den 25. november 2019. Afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Kommunalbestyrelsen skal give tilladelse til miljøtekniske- og pejleboringer m.v., jf. bekendtgørelse nr. 1260 af 28. oktober 2013 om udførelse og sløjfning af boringer og brønde på land. Miljø- og Fødevareklagenævnet er klageinstans.

3.3.1.3. Planlægning og arealanvendelse

Kommunalbestyrelsen skal tilvejebringe ny kommune- og lokalplan, eller dispensere fra eksisterende planlægning, til at udstykke, opføre og anlægge bebyggelse i byzone. Det kræver kommunalbestyrelsens tilladelse at udstykke, opføre ny bebyggelse eller ændre af anvendelse af bestående bebyggelse i landzone. Derudover kræver terrænmodellering og visse dele af et

anlægsprojekt, f.eks. anlæg af regnvandsbassin, en landzonetilladelse. Planklagenævnet er klagemyndighed.

Der må ikke uden dispensation fra Slots- og Kulturstyrelsen foretages tilstandsændringer af fortidsminder og beskyttede diger, jf. museumsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 358 af 8. april 2014. Hvis der under anlægsarbejdet fremkommer arkæologiske fund, skal anlægsmyndigheden standse arbejdet i det omfang, det berører fortidsmindet, og fund skal anmeldes. Miljø- og Fødevareklagenævnet er klagemyndighed.

Det kræver kommunalbestyrelsens tilladelse til ændret arealanvendelse, når en ejendom er forureningskortlagt, jf. lov om forurennet jord, jf. lovbekendtgørelse nr. 282 af 27. marts 2017 (herefter jordforureningsloven). Afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Der skal i henhold til vejloven indhentes tilladelse hos vejmyndigheden til at råde over offentlig vej, at ændre adgang fra en ejendom til en offentlig vej og tilstandsændringer inden for tinglyste vejbyggelinjer. Der må ikke graves i og nær offentligt vej uden vejmyndighedens tilladelse, og der er efter vejloven forpligtelse til koordinering med ledningsejer om flytning af ledninger i offentligt vejareal. Afgørelser kan påklages til Vejdirektoratet for så vidt kommuneveje og transportministeren for så vidt statsveje.

Offentlige vejanlæg og af ledningsanlæg m.v., der placeres i det åbne land, skal i henhold til bekendtgørelse nr. 941 af 27. juni 2016 om offentlige vejanlæg og af ledningsanlæg i det åbne land, godkendes af Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø.

Kommunalbestyrelsen giver tilladelse til vandindvinding og omlægning af drikkevandsboringer i henhold til lov om vandforsyning m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 1149 af 28. oktober 2024. Bortledning af grundvand eller anden sænkning af grundvandsstanden, der foretages i forbindelse med statslige bygge- og anlægsarbejder, kun må ske efter forudgående forhandling med eller tilladelse fra kommunalbestyrelsen. Afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Kommunalbestyrelsen godkender projekter for etablering af nye kollektive varmemforsyningsanlæg eller udførelsen af større ændringer i eksisterende

anlæg, jf. lov om varmemforsyning, jf. lovbekendtgørelse nr. 124 af 2. februar 2024.

3.3.1.4. Miljøbeskyttelse

Det kræver kommunalbestyrelsens tilladelse at lede spildevand til havet, søer og åer, tilslutte spildevand til et spildevandsforsyningsselskabs spildevandsanlæg, og til at stoffer, produkter og materialer, der kan forurene grundvand, jord og undergrund, nedgraves i jorden, udledes eller oplægges på jorden eller afledes til undergrunden, jf. lov om miljøbeskyttelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 1093 af 11. oktober 2024. Afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Det fremgår af miljøbeskyttelsesloven, at virksomheder, anlæg eller indretninger, der er optaget som listevirksomhed, ikke må anlægges eller påbegyndes, før der er meddelt godkendelse heraf. Listevirksomhed må heller ikke udvides eller ændres bygningsmæssigt eller driftsmæssigt, herunder med hensyn til affaldsfrembringelsen, på en måde, som indebærer forøget forurening, før udvidelsen eller ændringen er godkendt.

Flytning af forurennet jord, f.eks. fra areal der anvendes til offentlig vej m.v., skal anmeldes til kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor ejendommen, arealet eller anlægget, hvorfra jorden flyttes, er beliggende, jf. bekendtgørelse nr. 1452 af 7. december 2015 om anmeldelse og dokumentation i forbindelse med flytning af jord.

Kommunalbestyrelsen skal give tilladelse til genanvendelse af restprodukter fra bygge- og anlægsarbejder, herunder af lettere forurennet jord, jf. bekendtgørelse nr. 1672 af 15. december 2016 om anvendelse af restprodukter, jord og sorteret bygge- og anlægsaffald. Vilkår om anvendelse m.v. kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

Bygherre skal screene, kortlægge og anmelde bygge- og anlægsaffald til kommunalbestyrelsen, inden et byggearbejde påbegyndes, jf. bekendtgørelse nr. 1749 af 30. december 2024 om affald.

Støv-, støj- og vibrationsfrembringende aktiviteter skal anmeldes til kommunalbestyrelsen, før arbejdet kan påbegyndes, jf. bekendtgørelse nr. 844

af 23. juni 2017 om miljøregulering af visse aktiviteter. Kommunalbestyrelsen kan nedlægge forbud mod aktiviteten og give tilladelse til anlægsarbejder uden for normal arbejdstid.

I medfør af lov om vandplanlægning, jf. lovbekendtgørelse nr. 126 af 26. januar 2017, fastsætter miljøministeren bl.a. regler, der fastlægger og angiver konkrete miljømål og indsatsprogrammer for hvert vandområdedistrikt med henblik på opnåelse af miljømålene, herunder med henblik på at forebygge forringelse af og opnå god tilstand for overfladevandområder og grundvandsforekomster i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2000/60/EF af 23. oktober 2000 om fastlæggelse af en ramme for Fællesskabets vandpolitiske foranstaltninger (vandrammedirektivet).

Det følger bekendtgørelse nr. 797 af 13. juni 2023 om indsatsprogrammer for vandområder (herefter indsatsbekendtgørelsen), at en myndighed kun kan træffe afgørelse, der indebærer en direkte eller indirekte påvirkning af et overfladevandområde eller en grundvandsforekomst, hvor miljømålet ikke er opfyldt, hvis afgørelsen ikke medfører en forringelse af overfladevandområdets eller grundvandsforekomstens tilstand og ikke hindrer opfyldelse af det fastlagte miljømål, herunder gennem de i indsatsprogrammet fastlagte foranstaltninger. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø kan i særlige tilfælde og efter en konkret vurdering give tilladelse til udledning af kvælstof eller fosfor.

3.3.1.5. Naturbeskyttelse

Der er i naturbeskyttelsesloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 927 af 28. juni 2024 (herefter naturbeskyttelsesloven), forbud mod tilstandsændringer eller bebyggelse inden for bl.a. sø- og å-beskyttelseslinjen, skovbyggelinjen, fortidsmindebyggelinjen og kirkebyggelinjen samt forbud mod tilstandsændringer af naturlige søer, beskyttede vandløb, heder, moser, ferske enge og biologiske overdrev. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde give dispensation til et anlægsprojekt, der berører de nævnte arealer eller naturtyper, herunder vilkår om etablering af erstatningsbiotoper, inden projektet kan påbegyndes. Afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevarerådet.

Kystdirektoratet kan i særlige tilfælde gøre undtagelse fra forbuddet mod ændring i tilstanden af klitfredede arealer og i strandbredder eller af andre arealer. Afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevarerådet.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø kan - når særlige grunde taler for det - dispensere fra bestemmelser i lov om skove, jf. lovbekendtgørelse nr. 690 af 26. maj 2023, herunder om udstykning og anvendelse af fredskovspligtige arealer. Afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevarerklagenævnet.

I medfør af Rådets direktiv 92/43/EØF af 21. maj 1992 om bevaring af naturtyper samt vilde dyr og planter (habitatdirektivet) og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/147/EF af 30. november 2009 om beskyttelse af vilde fugle (fuglebeskyttelsesdirektivet) er der i Danmark udpeget en række særlige beskyttelsesområder (Natura 2000-områder). Habitatdirektivets artikel 12-16 indeholder bestemmelser om beskyttelse af visse dyre- og plantearter, som er optaget på direktivets bilag IV (bilag IV-arter). Der er i fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 5 en tilsvarende beskyttelsesordning for så vidt fugle, som i vild tilstand har deres naturlige ophold på medlemsstaternes områder i Europa, hvor EU-traktaten finder anvendelse.

Habitatdirektivets artikel 12 og fuglebeskyttelsesdirektivets artikel 5 er gennemført i dansk ret ved en række bestemmelser, herunder de generelle forbud i naturbeskyttelsesloven, jagt- og vildtforvaltningsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 265 af 21. marts 2019, samt bekendtgørelse nr. 521 af 25. marts 2021 om fredning af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt.

Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø kan i særlige tilfælde dispensere fra forbuddet om fredning m.v. af visse dyre- og plantearter og pleje af tilskadekommet vildt. Afgørelser kan ikke påklages.

Dele af habitatdirektivet er implementeret i bekendtgørelse nr. 1098 af 21. august 2023 om udpegning og administration af internationale naturbeskyttelsesområder samt beskyttelse af visse arter (herefter habitatbekendtgørelsen), hvoraf følger, at der skal foretages en vurdering af, om et projekt i sig selv, eller i forbindelse med andre planer og projekter, kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, før der træffes afgørelse i sager bl.a. efter naturbeskyttelsesloven, vandløbsloven m.fl. Hvis den kompetente myndighed vurderer, at projektet kan påvirke et Natura 2000-område væsentligt, skal der foretages en nærmere konsekvensvurdering af projektets virkninger på Na-

tura 2000-området under hensyn til bevaringsmålsætningen for det pågældende område. Viser vurderingen, at projektet vil skade det internationale naturbeskyttelsesområdes integritet, kan der ikke meddeles tilladelse, dispensation eller godkendelse til det ansøgte. Der kan kun under visse betingelser gives tilladelse m.v., hvis det ansøgte projekt kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for dyrearter eller ødelægge plantearter, der er optaget på habitatdirektivets bilag IV. Afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

For så vidt Banedanmarks og Vejdirektoratets etablering, udvidelse eller ændring af statslige jernbane- og vejanlæg og dertil knyttede projekter, træffer Trafikstyrelsen afgørelse i henhold til bekendtgørelse nr. 469 af 8. maj 2024 om overvågning, samordnet procedure og offentliggørelse ved vurdering af virkning på miljøet (VVM) samt om administration af internationale naturbeskyttelsesområder og beskyttelse af visse arter for så vidt angår statslige vej- og jernbaneprojekter. Afgørelsen kan ikke påklages.

Fredningsnævnet kan i henhold til naturbeskyttelsesloven meddele dispensation fra fredningsbestemmelser, når det ansøgte ikke vil stride imod fredningens formål, og det ansøgte ikke indebærer forringelse af naturtyper og levesteder for arter eller betydelige forstyrrelser af arter, som området er udpeget for. Afgørelser kan påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet.

3.3.2. Regeringens overvejelser og den foreslåede ordning

Regeringen vurderer, at det i lighed med statslige anlægsprojekter, der vedtages ved anlægslov, skal være muligt helt eller delvis at fravige anden nærmere angiven lovgivning, når bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller af hensyn til væsentlige civile beredskabsformål.

Anlægslove vil typisk vedrøre konkrete projekter, ligesom det i loven er angivet konkret, hvilken anden lovgivning, der fraviges.

Det er findes i lovgivningen tidligere eksempler på, at der i anlægslove er indsat en bemyndigelse til ministeren til ved bekendtgørelse at fastsætte nærmere regler om fravigelse af nærmere angiven lovgivning og afskæring af klageadgang. Således indeholdt lov nr. 881 af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup hjemmel til, at forsvarsministeren

ved bekendtgørelse kunne fastsætte nærmere regler om driftsprojekter, herunder om afskæring af klageadgange.

I forhold til praksis for brugen af anlægslove er lovforslaget på dette punkt imidlertid et udtryk for en nyskabelse, idet der lægges op til at bemyndige den relevante minister til ved bekendtgørelse helt eller delvist at fravige anden lovgivning.

Regeringen vurderer, at loven – set i lyset den sikkerhedspolitiske situation – er nødvendig for at sikre, at bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktivitet, der tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan gennemføres hurtigere end under normale omstændigheder.

Regeringen finder, at der bør etableres en mulighed for at fravige regler i anden lovgivning, når de hensyn, der ligger bag bestemmelserne i den anden lovgivning, efter en konkret vurdering findes at burde vige af hensyn til de væsentlige samfundsmæssige interesser, som regler udstedt i medfør af den foreslåede bestemmelse vil skulle varetage.

Det foreslås på den baggrund at bemyndige vedkommende minister til at kunne fastsætte regler, der helt eller delvist fraviger forpligtelser for det offentlige og privates rettigheder og pligter fastsat i medfør af anden lovgivning inden for bestemte områder, hvis dette er påkrævet for at opnå projektets formål. Det forudsættes, at fastsættelse af regler om helt eller delvis fravigelse af anden lovgivning alene vil ske, hvis det konkret vurderes, at det ikke er tilstrækkeligt for projektets eller aktivitetens gennemførelse, at der alene fastsættes regler om overtagelse af beføjelser fra andre myndigheder og ministre. Regler om fravigelse af regler i anden lovgivning fastsat i medfør af den foreslåede bestemmelse vil skulle følge de samme formkrav og være underlagt de samme rammer og procedurer som regler om overtagelse af beføjelser og regler om afskæring af klageadgang. Der henvises til afsnit 3.2.2 ovenfor.

Det forudsættes, at fastsættelse af regler om helt eller delvis fravigelse af anden lovgivning alene vil ske, hvis det konkret vurderes, at det ikke er tilstrækkeligt for projektets eller aktivitetens gennemførelse, at der alene fastsættes regler om overtagelse af beføjelser fra andre myndigheder og mini-

stre. Det forudsættes endvidere, at der i medfør af den foreslåede bestemmelse primært vil blive fastsat regler om fravigelse af regler på bygge-, plan-, miljø- og naturområdet. Det er således ikke udelukket, at der i særlige tilfælde også vil kunne blive fastsat regler om fravigelse af regler på andre områder.

Eftersom bestemmelsen omfatter konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan der være tale om projekter og aktiviteter, som efter en konkret vurdering tillige er påkrævet af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed. I det omfang dette er tilfældet, vil sådanne projekter og aktiviteter være omfattet af TEU artikel 4, stk. 2.

Det er forudsat, at en ressortminister, som fastsætter regler i medfør af den foreslåede bemyndigelse, i relevant omfang udnytter de eksisterende undtagelsesmuligheder i relevante EU-regler, såsom VVM-direktivets artikel 1, stk. 3, og i øvrigt overholder Danmarks internationale forpligtelser.

Det forudsættes, at den foreslåede § 2 vil blive anvendt til gennemførelsen af sådanne projekter og aktiviteter, medmindre de må anses for omfattet af den foreslåede § 3, idet anvendelsen af sidstnævnte tillige er betinget af, at projektet har en fortrolig karakter. Der henvises til afsnit 2.5 nedenfor.

Udkast til bekendtgørelser udstedt i medfør af den foreslåede bestemmelse forudsættes – som udgangspunkt – sendt i fire ugers høring, hvorved især de myndigheder, som vil blive berørt af reglerne om overtagelse af beføjelser m.v. vil have mulighed for at afgive bemærkninger til den påtænkte foranstaltning. I tilfælde, hvor det af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål ikke er muligt at sende et udkast til bekendtgørelse i høring med sædvanlig frist, forudsættes det, at vedkommende minister i relevant omfang vil foretage en individuel høring af de berørte myndigheder.

Endvidere forudsættes det, at vedkommende minister før fastsættelsen af regler i forhold til et konkret projekt eller en konkret aktivitet orienterer Folketinget. Orientering vil ske ved orientering af Folketingets Forsvars-, Beredskabs- og Samfundssikkerhedsudvalg (FOU) og eventuelle andre udvalg, hvis emneområde måtte være relevante for de fastsatte regler. Herudover

bør forsvarsforligskredsen eller aftalekredsen på beredskabsområdet orienteres. Det vil ikke være en forudsætning for anvendelsen af kompetencen, at den eller de orienterede udvalg foretager en egentlig afstemning om den pågældende aktivitets gennemførelse. Formålet med orienteringen er at sikre parlamentarisk kontrol, og udvalget vil således have mulighed for at stille spørgsmål til ministeren, ligesom udvalget vil have mulighed for at anmode ministeren om redegørelser m.v. i relation til det bygge- eller anlægsprojekt eller den driftsaktivitet, som vil skulle gennemføres på baggrund af bekendtgørelsen. Udvalget vil f.eks. i den forbindelse kunne høre ministeren om den konkrete begrundelse for fravigelsen af forskellige regler.

Der henvises i øvrigt til lovforslagets § 2 og bemærkningerne hertil.

3.4. Afskæring af klageadgang ved bekendtgørelse

3.4.1. Gældende ret

Myndighedernes afgørelser kan efter gældende ret i vidt omfang påklages til en administrativ klageinstans af enhver, som har en væsentlig, individuel og retlig interesse, og i henhold til de fastlagte procedurer i den pågældende lovgivning, medmindre adgangen til administrativ rekurs er afskåret.

I visse tilfælde vil en klage over en afgørelse have opsættende virkning eller vil kunne tillægges opsættende virkning af klageinstansen, hvorefter anlægsprojektet ikke vil kunne påbegyndes. Hvis rekursinstansen finder grundlag for at hjemvise en afgørelse, vil myndigheden efter praksis være nødsaget til at meddele afgørelse om standsning af anlægsarbejdet, hvis det er påbegyndt. Anlægsarbejdet vil herefter skulle afvente, at myndigheden genbehandler sagen (fysisk eller retlig lovliggørelse). Klagesager kan derfor potentielt indebære betydelige og reelle risici og usikkerheder for den hurtige gennemførelse af eksempelvis et anlægsprojekt.

Der er ligeledes mulighed for domstolsprøvelse, som dog ikke har opsættende virkning, medmindre retten afsiger en kendelse herom.

Selvom der i en anlægslov fraviges en række konkrete bestemmelser efter anden lovgivning, vil der fortsat skulle træffes en række afgørelser af f.eks. kommunalbestyrelsen i forbindelse med projektets gennemførelse. Det er derfor praksis i anlægslove for statslige anlægsprojekter at afskære den administrative klageadgang for visse af de afgørelser, hvor den kompetente

myndighed fortsat skal træffe afgørelse vedrørende projektet efter anden lovgivning. Det er desuden praksis at afskære den administrative klageadgang, hvor ministeren har overtaget beføjelsen til at træffe afgørelse.

På Transportministeriets område er eksempelvis adgangen til at klage over kommunalbestyrelsens afgørelser vedrørende projektet i henhold til lov om vandforsyning, lov om vandplanlægning m.v. afskåret, jf. § 6, stk. 1, i lov nr. 624 af 11. juni 2024 om anlæg af en tredje Limfjordsforbindelse. Kommunens afgørelse kan i stedet påklages til transportministeren.

På Forsvarsministeriets område er adgangen til at klage eksempelvis afskåret efter § 12, stk. 1, i lov nr. 881 af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup, hvorefter visse af kommunalbestyrelsens, regionsrådets eller en statslig myndigheds afgørelse ikke kan påklages til anden administrativ myndighed, jf. dog lovens stk. 2. Efter stk. 2 kan kommunalbestyrelsens, regionsrådets eller en statslig myndigheds afgørelse, som er omfattet af stk. 1, påklages af forsvarsministeren til den pågældende rekursinstans.

Endelig kan det fremhæves, at det fremgår af § 7, stk. 5, i lov nr. 881 af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup, at forsvarsministeren bl.a. kan fastsætte nærmere regler om driftsprojektet (vedrørende Flyvestation Skrydstrup), herunder om afskæring af klageadgang.

3.4.2. Regeringens overvejelser og den foreslåede ordning

Klagesager kan potentielt indebære betydelige og reelle risici og usikkerheder for gennemførelse og fremdrift af et bygge- og anlægsprojekt eller en driftsaktivitet. På Forsvarsministeriets område er der således flere eksempler på, at klageinstansers sagsbehandlingstid har været på over to år. Eksempelvis kan det fremhæves, at sagsbehandlingstiden på en klage over Forsvarets indhentelse af klapningstilladelse til Flådestation Korsør var 2 år. Eventuelle klager over tilladelser til planlagte militære øvelser kan også medføre, at de militære øvelser må udskydes eller i sidste ende aflyses.

Regeringen finder, at de retssikkerhedsmæssige hensyn, der ligger bag den almindelige adgang til administrativ rekurs, bør kunne vige af hensyn til de væsentlige samfundsmæssige interesser, som lovforslaget varetager. Regeringen vurderer, at formålet med lovforslaget i form af den hurtige og effektive gennemførelse af projekter og aktiviteter vil kunne forspildes, hvis det

er muligt at påklage afgørelser vedrørende disse projekter og aktiviteter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller af hensyn til væsentlige civile beredskabsformål og derved forsinke dem.

Det foreslås derfor at bemyndige vedkommende minister til efter forhandling med forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab at fastsætte regler om afskæring af administrativ klageadgang, såfremt en sådan afskæring er påkrævet af hensyn til at opnå projektets eller aktivitetens formål. Regler om afskæring af klageadgang fastsat i medfør af den foreslåede bestemmelse vil følge de samme formkrav og være underlagt de samme rammer og procedurer som regler om overtagelse af beføjelser og fravigelse af anden lovgivning. Der henvises til afsnit 3.2.2 ovenfor.

Vedkommende minister vil kunne fastsætte regler om afskæring af den administrative klageadgang for afgørelser, hvor afgørelseskompetencen ikke er overtaget, og det fortsat er kommunen, regionen eller en anden offentlig myndighed, som skal træffe afgørelse. Hvis det er påkrævet af hensyn til at opnå aktivitetens formål, vil vedkommende minister også kunne fastsætte regler om, at der ikke er adgang til at påklage afgørelser efter den lovgivning, hvor ministeren har overtaget afgørelseskompetencen.

Århus-konventionen af 25. juni 1998 vedrører adgangen til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage om domstolsprøvelse på miljøområdet.

Forslaget ændrer ikke ved, at det fortsat vil være muligt at prøve en sag ved domstolene, og lovforslaget lever op til Århus-konventionen for så vidt, at det foreslås fastsat i forslagets § 8, at retten ved søgsmål om miljøforhold skal påse, at omkostningerne ved sagen ikke er uoverkommeligt høje for de berørte parter. Lovforslaget ændrer ikke på domstolenes muligheder for efter gældende ret efter en konkret vurdering at tillægge søgsmål opsættende virkning eller på efter en konkret vurdering at afvise søgsmål på grund af manglende retlig interesse, eksempelvis hvis en sagsøger ikke er tilstrækkeligt konkret berørt af den omhandlede afgørelse.

Processen ved danske domstole forudsættes at leve op til kravene i Århus-konventionen og VVM-direktivet m.v. Efter dansk praksis kan enhver, der har retlig interesse efter dansk rets almindelige regler, herunder også organisationer omfattet af Århus-konventionens artikel 2, stk. 5, således bl.a.

indbringe spørgsmålet om en lovs forenelighed med EU-retten for de danske domstole. Forpligtelser i henhold til Århus-konventionen er derfor opfyldt ved dansk rets almindelige adgang til at anlægge et civilt søgsmål.

Udkast til bekendtgørelser udstedt i medfør af den foreslåede bestemmelse forudsættes – som udgangspunkt – sendt i fire ugers høring, hvorved især de myndigheder, som vil blive berørt af reglerne om overtagelse af beføjelser m.v. vil have mulighed for at afgive bemærkninger til den påtænkte foranstaltning. I tilfælde, hvor det af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål ikke er muligt at sende et udkast til bekendtgørelse i høring med sædvanlig frist, forudsættes det, at vedkommende minister i relevant omfang vil foretage en individuel høring af de berørte myndigheder.

Endelig forudsættes det, at vedkommende minister før fastsættelsen af regler i forhold til et konkret projekt eller en konkret aktivitet orienterer Folketinget. Orientering vil ske ved orientering af Folketingets Forsvars-, Beredskabs- og Samfundssikkerhedsudvalg (FOU) og eventuelle andre udvalg, hvis emneområde måtte være relevante for de fastsatte regler. Herudover bør forsvarsforligskredsen eller aftalekredsen på beredskabsområdet orienteres. Det vil ikke være en forudsætning for anvendelsen af kompetencen, at den eller de orienterede udvalg foretager en egentlig afstemning om den pågældende aktivitets gennemførelse. Formålet med orienteringen er at sikre parlamentarisk kontrol, og udvalget vil således have mulighed for at stille spørgsmål til ministeren, ligesom udvalget vil have mulighed for at anmode ministeren om redegørelser m.v. i relation til det bygge- eller anlægsprojekt eller den driftsaktivitet, som vil skulle gennemføres på baggrund af bekendtgørelsen. Udvalget vil f.eks. i den forbindelse kunne høre ministeren om begrundelsen for afskæring af klageadgang.

Der henvises i øvrigt til forslagets §§ 2 og 9 samt bemærkningerne hertil.

3.5. Fravigelse af anden lovgivning uden offentlighedens inddragelse

3.5.1. Gældende ret

Det fremgår f.eks. af § 5, stk. 3, i lov nr. 881 af 16. juni 2020 om udbygning og drift af Flyvestation Skrydstrup, at forsvarsministeren, hvis anlægsprojektets særlige karakter gør det påkrævet, i konkrete tilfælde kan tillade fravigelse af nærmere bestemte regler udstedt i medfør af byggeloven.

Det fremgår af bemærkningerne til denne bestemmelse, jf. Folketingstidende 2019-20, tillæg A, L 166 som fremsat, side 48 og 49, at bestemmelsen forventes anvendt til at tillade fravigelser af specifikke krav i bygningsreglement 2018 (BR18).

Århus-konventionens artikel 6 sikrer offentlig deltagelse i afgørelser vedrørende konkrete aktiviteter. Det følger dog af artikel 6, c), at hvis der er hjemmel hertil i national ret, kan hver part beslutte ikke at anvende bestemmelserne i denne artikel til foreslåede aktiviteter, der tager sigte på nationalt forsvar, hvis den pågældende part vurderer, at en sådan anvendelse vil skade dette sigte.

3.5.2. Regeringens overvejelser og den foreslåede ordning

I visse helt særlige situationer vil formålet med et konkret bygge- og anlægsprojekt eller en konkret driftsaktivitet, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, ikke kunne varetages ved udstedelse af regler i bekendtgørelsesform, da offentlighedens kendskab til projektet i sig selv vil bringe projektets formål i fare. Det kan være i situationer, hvor offentligheden omkring et projekt vil afsløre klassificerede informationer om militære kapaciteter, militære træningsmønstre, eller hvis den geografiske beliggenhed eller nærmere indretning og sammensætning af et projekt eller en aktivitet i sig selv udgør en information, som ikke bør komme til offentlighedens kendskab. I disse situationer vil en offentliggørelse af oplysningerne således kunne medføre en væsentlig forøgelse af spionage- og sabotagetruslen.

I sådanne særlige tilfælde, vurderer regeringen, at vedkommende minister bør kunne fravige regler om forpligtelser for det offentlige eller privates retigheder og pligter overfor det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning, når forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at det af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er påkrævet for at opnå formålet med det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet.

Den foreslåede ordning vil indebære, at vedkommende minister med henblik på gennemførelsen eller iværksættelsen, herunder omlægning, af et konkret bygge- og anlægsprojekt eller en konkret driftsaktivitet, der tjener

væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, helt eller delvis kan fravige forpligtelser for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning og af afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning, når det konkret vurderes, at offentlighedens kendskab til projektets eller aktivitetens indhold og gennemførelse vil bringe formålet hermed i fare, og det vurderes, at afgørende hensyn til den nationale sikkerhed gør fravigelsen påkrævet.

En sådan mulighed for i særlige tilfælde at tillade fravigelser af anden lovgivning uden offentlighedens kendskab hertil er ny, og der ses ikke umiddelbart at være lignende ordninger i anden gældende lovgivning.

Kravet om, at bestemmelsen alene kan anvendes, hvis forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at afgørende hensyn til den nationale sikkerhed tilsiger det, har til formål at begrænse bestemmelsens anvendelsesområde til sådanne tilfælde og indebærer, at bestemmelsen kun vil blive anvendt i det omfang, forholdet tillige er omfattet af TEU artikel 4, stk. 2.

Et konkret bygge- eller anlægsprojekt samt driftsaktivitet vil således foruden at skulle varetage et væsentligt nationalt forsvarsformål eller væsentligt civilt beredskabsformål tillige skulle leve op til to betingelser, som begge skal være opfyldte.

For det første skal hensyn til projektet eller aktivitetens hemmeligholdelse tilsige, at projektet eller aktiviteten ikke vil kunne gennemføres ved udstedelse af regler efter den foreslåede § 2. Det vil bero på en konkret vurdering af projektet eller aktivitetens sikkerhedsmæssige hensyn ved den relevante minister, om projektet har en karakter, som indebærer, at det skal hemmeligholdes. Denne vurdering kan alt efter forholdets karakter ske i samarbejde med bl.a. forsvarsministeren, ministeren for samfundssikkerhed og beredskab, herunder efterretningstjenesterne og øvrige relevante myndigheder.

For det andet vil forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab skulle foretage en vurdering af, om afgørende hensyn til den nationale sikkerhed kræver, at regler i anden lovgivning fraviges i medfør af bestemmelsen. Begrebet national sikkerhed vil skulle fortolkes i overensstemmelse med TEU artikel 4, stk. 2 og EU-Domstolens praksis

herom. Der vil ved denne vurdering ikke foreligge en afgørelse mellem ministerierne i forvaltningslovens forstand, men derimod en indstilling eller udtalelse fra én myndighed til en anden til brug for sidstnævnte myndigheds behandling og vurdering af en sag. Derimod vil virkningen af vedkommende ministers konkrete fravigelse af forpligtelser for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning efter en konkret vurdering kunne få karakter af en afgørelse.

Der vil formentlig være et vist overlap mellem vurderingen efter de to betingelser. Det ovenstående indebærer, at hvis et konkret projekt eller en konkret aktivitet opfylder betingelsen om at være påkrævet af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed, men ikke samtidig opfylder betingelsen om fortrolighed, vil vedkommende minister være afskåret fra at anvende bestemmelsen.

Det vil således påhvile det relevante ressortministerium på baggrund af ovenstående at foretage en konkret afvejning af hensynet til projektets hemmeligholdelse og hensynet bag de regler, som ønskes fraveget. Denne afvejning vil være udtryk for et sikkerhedsfagligt og -politisk skøn, hvor der på den ene side vil skulle tages hensyn de sikkerhedspolitiske, forsvarspolitiske og beredskabsmæssige interesser bag det pågældende projekt eller aktivitet over for på den anden side det hensyn, som varetages med den fravegne regel.

For så vidt angår oplysningspligter, fastslår TEUF artikel 346, stk. 1, litra a, om medlemsstaternes væsentlige sikkerhedsinteresser, at ingen medlemsstat er forpligtet til at meddele oplysninger, hvis udbredelse efter dens opfattelse ville stride mod dens væsentlige sikkerhedsinteresser.

Endvidere følger det af TEUF artikel 346, stk. 1, litra b, at traktaternes bestemmelser ikke er til hinder for, at hver medlemsstat kan træffe de foranstaltninger, som den anser for nødvendige til beskyttelse af sine væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører fabrikation af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel. Disse foranstaltninger må ikke forringe konkurrencevilkårene inden for det indre marked for varer, som ikke er bestemt specielt til militære formål.

For at kunne anvende bestemmelsen til eksempelvis at etablere en produktionsvirksomhed i Danmark uden om de ellers lovpligtige tilladelser m.v., som følger af EU-retlige forpligtelser, skal de produkter, der skal fabrikeres af produktionsvirksomheden, være oplistet i Rådets afgørelse nr. 255/58 af 15. april 1958, som overordnet dækker over våben, ammunition og krigsmateriel.

Der kan være konkrete projekter eller aktiviteter, der iværksættes efter denne lov, som er nødvendige til beskyttelse af Danmarks væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører fabrikation af våben, ammunition og krigsmateriel, og som derfor efter regeringens konkrete vurdering kan være omfattet af artikel 346.

Århus-konventionen af 25. juni 1998 vedrører adgangen til oplysninger, offentlig deltagelse i beslutningsprocesser samt adgang til klage om domstolsprøvelse på miljøområdet.

Århus-konventionens artikel 6 sikrer offentlig deltagelse i afgørelser vedrørende konkrete aktiviteter. Det følger dog af artikel 6, c), at hvis der er hjemmel hertil i national ret, kan hver part beslutte ikke at anvende bestemmelserne i denne artikel til foreslåede aktiviteter, der tager sigte på nationalt forsvar, hvis den pågældende part vurderer, at en sådan anvendelse vil skade dette sigte.

Processen ved danske domstole forudsættes at leve op til kravene i Århus-konventionen og VVM-direktivet m.v. Efter dansk praksis kan enhver, der har retlig interesse efter dansk rets almindelige regler, herunder også organisationer omfattet af Århus-konventionens artikel 2, stk. 5, således bl.a. indbringe spørgsmålet om en lovs forenelighed med EU-retten for de danske domstole. Forpligtelser i henhold til Århus-konventionen er derfor opfyldt ved dansk rets almindelige adgang til at anlægge et civilt søgsmål.

Det forudsættes endelig, at Folketinget vil skulle orienteres i de helt særlige tilfælde, hvor forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at der foreligger afgørende hensyn til den nationale sikkerhed, og den relevante ressortminister derfor helt eller delvist i medfør af den foreslåede § 3 fraviger anden lovgivning uden udstedelse af regler i en bekendtgørelse. En sådan orientering vil skulle tage højde for det

konkrete projekts eller den konkrete aktivitets særlige karakter, herunder beskyttelsen af eventuelle klassificerede oplysninger.

Der henvises til lovforslagets §§ 3 og 4 samt bemærkningerne hertil.

3.6. Ekspropriation

3.6.1. Gældende ret

Af grundlovens § 73, stk. 1, fremgår det, at ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.

Der er i sektorlovgivningen hjemmel til ekspropriation, f.eks. i vejlovens kapitel 10 om ekspropriation til statslige vejprojekter, og i lov nr. 225 af 11. juni 1954 om ekspropriation i militære øjemed.

Der kan ved ekspropriation erhverves ejendomsret til arealer, bygninger m.v., eller til at udøve en særlig råden over en ejendom. Der kan ved ekspropriation pålægges indskrænkninger i ejers rådighed over en fast ejendom eller erhverves servitutrettigheder. Der kan ligeledes erhverves ret til midlertidig råden, f.eks. til arbejdsarealer.

Der kan enten være tale om en totalekspropriation eller en delvis ekspropriation afhængig af, hvor stor en del af den pågældende ejendom der er nødvendig for at gennemføre projektet.

Ekspropriation vedrørende fast ejendom for staten eller statslige selskaber, når der i lovgivningen er hjemlet ekspropriation til formålet, skal ske efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom, jf. lovbekendtgørelse nr. 386 af 13. april 2023 (herefter ekspropriationsprocesloven). Ekspropriationskommissioner, som behandler forslag om ekspropriation og fastsætter erstatning, nedsættes af transportministeren.

Hvor to anlægsmyndigheder har en sammenfaldende ekspropriationsproces, efter ekspropriationsprocesloven, kan ekspropriationerne koordineres.

Ved ekspropriation til statslige vejprojekter finder vejlovens § 103 anvendelse ved erstatningsfastsættelsen, hvilket indebærer, at erstatningen fastsættes efter den almindelige erstatningsregler, og at eventuel værdiforøgelse som den tilbageværende ejendom skønnes at opnå, fradrages erstatningen.

En sag om lovligheden af en ekspropriationsbeslutning, der er truffet af ekspropriationskommissionen, skal indbringes for domstolene inden 6 måneder efter, at ekspropriationskommissionens bestemmelse om ekspropriation er truffet, jf. ekspropriationsproceslovens § 26, stk. 1. Erstatning for ekspropriation til brug for midlertidige eller permanente anlæg og for pålæg af servitutter m.v. udmåles efter gældende regler og praksis af ekspropriations- og taksationsmyndighederne i henhold til ekspropriationsprocesloven og vejloven.

Ekspropriation kan kun ske mod fuldstændig erstatning, hvilket indebærer, at erstatningen økonomisk stiller grundejeren, som var ekspropriationen ikke sket. Det vil f.eks. være tab som følge af arealafståelse og servitutpålæg, som vil kunne erstattes, men også andre ulemper som følge af ekspropriationen, herunder både midlertidige og varige ulemper, vil kunne erstattes. Alle, hvis rettigheder over den faste ejendom er blevet eksproprieret, vil have krav på erstatning.

Ekspropriation vil desuden kunne ske under de samme betingelser til fordel for en privat aktør, hvis ekspropriationen tjener de fornødne almene samfundsinteresser.

3.6.2. Regeringens overvejelser og den foreslåede ordning

Det kan til gennemførelsen af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af den foreslåede lov være nødvendigt at erhverve fast ejendom eller rettigheder enten midlertidigt eller permanent.

Det er på den baggrund vurderingen, at der skal tilvejebringes en ekspropriationshjemmel, så vedkommende minister kan ekspropriere til bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, som gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

For at vedkommende minister ved ekspropriation kan erhverve de arealer og rettigheder, der er nødvendige for gennemførelse og drift af bygge- og

anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af den foreslåede lov, indeholder lovforslagets § 4 derfor hjemmel for vedkommende minister til at ekspropriere til projekter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Det foreslås ligeledes, at vedkommende minister bemyndiges til for statslige selskaber og selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, regionsråd eller private ved ekspropriation at erhverve de arealer og rettigheder, der er nødvendige for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af § 1.

Ekspropriation vil således kunne ske, når bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af den foreslåede lov skal gennemføres af et statsligt ejet selskab, en selvstændig offentlig virksomhed, kommune, region eller private, f.eks. en privat virksomhed eller foreningen Danske Olieberedskabslagre. Det gælder tilsvarende, hvis et eksisterende anlæg administreret eller ejet af et statsligt selskab eller selvstændig offentlig virksomhed skal udvides, ændres m.v. af hensyn til forsvarsformål eller civile beredskabsformål. Tilsvarende vil ministeren kunne ekspropriere til fordel for private virksomheder til f.eks. produktion af ammunition og krigsmateriel.

Det er vurderingen, at omfanget, indholdet og karakteren af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller af hensyn til væsentlige civile beredskabsformål, betyder, at ekspropriation til dette formål generelt må antages at opfylde kravet i grundlovens § 73 om, at almenvellet kræver det.

Det foreslås desuden, at ekspropriation skal ske efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom, og at vejlovens § 103 vil finde anvendelse ved erstatningsfastsættelsen.

Ekspropriation vil kun kunne ske mod fuldstændig erstatning, hvilket indebærer, at erstatningen økonomisk skal stille den, der er blevet eksproprieret, som var ekspropriationen ikke sket. Det kan f.eks. være tab som følge af arealafståelse og servitutpålæg, men også andre ulemper som følge af ekspropriationen, herunder både midlertidige og varige ulemper, vil kunne erstattes. Alle, hvis rettigheder over den faste ejendom er blevet eksproprieret, vil have krav på erstatning.

Når der eksproprieres til fordel for et statsligt selskab, en selvstændig offentlig virksomhed, en kommune, region eller private, vil denne skulle afholde alle omkostningerne til ekspropriationen.

Der henvises til lovforslagets § 4 og bemærkningerne hertil.

3.7 Ledninger

3.7.1. Gældende ret

Forsyningsledninger er vigtige infrastrukturanlæg. Det følger af vejlovens § 79, at vejmyndigheder i forbindelse med anlægsprojekter skal vise hensyn til ledningerne, herunder så tidligt som muligt drøfte et planlagt arbejde med ledningsejeren med henblik på, at arbejdet tilrettelægges på den mest hensigtsmæssige måde for at sikre, at ledningsejeren får mulighed for at fremsætte forslag til eventuelle ændringer af det planlagte anlægsarbejde.

Det er desuden praksis i anlægslove på Transportministeriets område at fastsætte, at anlægsmyndigheden er forpligtet til at koordinere og tilrettelægge ledningsarbejder m.v. med ledningsejeren.

Gæsteprincippet finder anvendelse på ledninger i vejareal og jernbanearealer, medmindre andet er bestemt ved aftale eller ved kendelse fra ekspropriationskommission, jf. vejlovens § 77 og jernbanelovens § 24 a. Det indebærer, at ledningsejer skal afholde omkostninger til ledningsarbejder, herunder nødvendig flytning i forbindelse med arbejder, der iværksættes inden for rammerne af de formål, som vejmyndigheden eller infrastrukturforvalteren kan varetage.

Det ulovbestemte gæsteprincip gælder i henhold til retspraksis for ledninger i eller over arealer, der ikke er vej- eller jernbanearealer. Afhængigt af, på hvilke vilkår en ledning måtte være blevet anbragt i et areal, vil det være ledningsejer eller ejer af arealet, der skal afholde omkostningerne til en nødvendige flytning eller omlægning af ledningen som følge af et bygge- eller anlægsprojekt. Der er en omfattende retspraksis på området.

Højesteret har i dom af 22. september 2009 (UfR 2009.2978 H - dommen om Motorring 3) udtalt, at gæsteprincippet er betegnelsen for en udfyldende regel, der finder anvendelse i tilfælde, hvor der uden vederlag er givet tilladelse til at anbringe en ledning på en ejendom. Ledningsejer skal bekoste

ledningsarbejder, der er nødvendiggjort af arealejerens ændrede benyttelse af det areal, hvor ledningen er anbragt. En erhverver af fast ejendom indtræder som udgangspunkt i overdragerens rettigheder og forpligtelser vedrørende ejendommen. Ledninger, der oprindeligt var anbragt som "gæster" på private arealer, var således også efter ekspropriation omfattet af gæsteprincippet.

I Højesterets dom af 16. februar 2017 (UfR 2017.1536 H - dommen om Cityringen) anføres i begrundelsen, at hvis en lovbestemmelse er baseret på et almindeligt retsprincip som gæsteprincippet, er der en klar formodning for, at bestemmelsen skal fortolkes i overensstemmelse med det til enhver tid værende indhold af dette retsprincip, som løbende fastlægges af domstolene og i eventuel senere lovgivning.

I dom af 15. februar 2022 (UfR 2022.1635 H - dommen om Aalborg Kloak) udtalte Højesteret, at det ulovbestemte gæsteprincip er en udfyldningsregel og derfor kun finder anvendelse, hvis ikke andet fremgår eller kan udledes af den pågældende aftale. Højesteret fastslog at anbringelse af ledninger, der beror på en offentligretlig afgørelse (landvæsenskommissionskendelse) truffet med hjemmel i lov, er der en formodning for, at arealejeren selv skal betale for ledningsomlægning, der sker på arealejerens foranledning, og det kræver særlige holdepunkter i den offentligretlige afgørelse, hvis dette udgangspunkt skal fraviges.

Anlægslove på Transportministeriets område indeholder bestemmelser om udførelse og koordinering af ledningsarbejder nødvendiggjort af vejprojektets gennemførelse, herunder regler om behandlingen af eventuelle tvister om erstatning for ledningsarbejder m.v., f.eks. §§ 7-9 i lov nr. 1455 af 10. december 2024 om udbygning af rute 11 mellem Korsbro og Varde.

Afledte ledningsarbejder er en betegnelse for nødvendig omlægning af eksisterende ledninger til en anden ejendom som følge af et bygge- og anlægsprojekt. Kan der ikke indgås en aftale med lodsejer om ledningens placering, kan det blive nødvendigt at ekspropriere hertil, hvilket sker med hjemmel i den pågældende sektorlovgivning. Inden der kan foretages ekspropriation, skal der indhentes tilladelser efter anden lovgivning.

3.7.2. Regeringens overvejelser og den foreslåede ordning

I forbindelse med et bygge- og anlægsprojekt, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan det blive nødvendigt at flytte eller omlægge en række forskellige typer forsyningsledninger, der ikke vedrører selve projektet. Regeringen vurderer, at det er nødvendigt at regulere, hvad der skal gælde for ledninger, der ikke vedrører et bygge- og anlægsprojekt omfattet af den foreslåede § 1.

Lovforslaget indeholder i §§ 5 og 6 regler om flytning og omlægning af ledninger og om behandlingen af eventuelle tvister om erstatning for ledningsarbejder nødvendiggjort af bygge- og anlægsprojekter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller af hensyn til væsentlige civile beredskabsformål. Bestemmelserne skal sikre, at arbejder på ledninger, der ikke vedrører projektet, ikke forsinker projektet og dermed hindrer realisering af formålet.

Derudover sikres, at bygge- og anlægsprojekter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller af hensyn til væsentlige civile beredskabsformål, ikke stilles ringere, end hvad der f.eks. gælder for statslige vejprojekter i henhold til vejloven og i anlægslove på Transportministeriets område, og at der skabes klarhed om, at gæsteprincippet finder anvendelse i forbindelse med ledningsarbejder, som er nødvendiggjort af bygge- og anlægsprojekter omfattet af den foreslåede § 1.

Hvis der er krav om inddragelse af ledningsejeren med henblik på at undersøge, hvordan et anlægsarbejde kan tilrettelægges på den samfundsøkonomisk, herunder tidsmæssige, mest hensigtsmæssige måde, og dialogen med bygherren trækker ud, eller der ikke kan nås til enighed, og/eller ledningsejeren ikke vil/kan gennemføre arbejdet, vil det betyde, at bygge- og anlægsprojekter omfattet af denne lov ikke kan gennemføres med den ønskede hurtighed og i det tilstræbte tempo, hvormed formålet med den foreslåede lov forspildes.

Anlægsmyndigheden/bygherre bør dog så vidt det er muligt og så tidligt som muligt at koordinere samt tilrettelægge ledningsarbejdet m.v. med ledningsejer.

For at sikre lovens formål, herunder særligt hastighed og smidighed i anlægsprocessen for et bygge- og anlægsprojekt (hovedprojektet), er det desuden vigtigt, at eventuelle afledte ledningsarbejder, som følge af hovedprojekter omfattet af lovens § 1, ikke vil forsinke eller vanskeliggøre gennemførelse af hovedprojektet. Et væsentligt led i at kunne sikre den nødvendige hastighed i anlægsprocessen er derfor, at der gives mulighed for, at alle nødvendige offentligtretlige processer for både hovedprojektet og afledte projekter kan gennemføres med størst mulig samtidighed.

Det foreslås derfor i § 5, at ekspropriation af areal eller rettigheder til afledte ledningsarbejder kan ske efter bestemmelser i § 4, således at eventuelle ekspropriationer til afledte ledningsarbejder skal følge normal ekspropriationspraksis og ekspropriationsprocesloven.

Formålet er at give vedkommende minister bemyndigelse til at foretage eventuelle ekspropriationer, som er nødvendige for rettidig gennemførelse af afledte ledningsarbejder relateret til omlægning af energi- og forsyningsinfrastruktur.

Der er ikke med §§ 5 og 6 tilsigtet nogen ændring i praksis for betaling for flytning eller omlægning af ledninger. Bestemmelserne afspejler således gældende praksis på området.

Det kan desuden ikke udelukkes, at der i situationer omfattet af lovforslagets § 3 kan være risiko for, at hensynet om fortrolighed vil kunne kompromiteres, hvis ledningsejer selv skal stå for ledningsarbejdet. Der kan således være situationer, hvor et tavshedspålæg ikke vurderes i tilstrækkelig grad at kunne sikre hensynet. Det foreslås derfor med § 7, at forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab – hvis der er tale om et projekt omfattet og tilladt efter § 3 – kan foretage det nødvendige ledningsarbejde. Det vil skulle bero på en konkret vurdering, og bestemmelsen forudsættes kun anvendt i tilfælde, hvor det er strengt nødvendigt. Der vil således skulle være tale om ganske særlige og ekstraordinære tilfælde, hvorfor det også foreslås, at forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab i denne situation afholder udgifterne til ledningsarbejdet.

Der henvises til lovforslagets §§ 5 og 6 samt bemærkningerne hertil.

4. Økonomiske konsekvenser og implementeringskonsekvenser for det offentlige

Lovforslaget vil ikke i sig selv indebære væsentlige økonomiske og administrative konsekvenser for staten. De økonomiske konsekvenser vil være knyttet til de konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der vil kunne blive gennemført hurtigere i medfør af det foreslåede. Det er ikke muligt på nuværende tidspunkt at kvantificere disse yderligere.

En overtagelse af beføjelser forudsætter desuden, at ressortministeriet råder over de nødvendige ressourcer og kompetencer til at kunne behandle sagen eventuelt med rådgivning fra andre offentlige myndigheder eller eksterne eksperter.

Der forventes ingen økonomiske og administrative konsekvenser for kommunerne og regionerne som følge af lovforslaget i sig selv. Konsekvenserne vil være knyttet til de projekter eller aktiviteter, som kommuner eller regioner vil gennemføre efter denne lov.

Det vurderes ikke, at principperne for digitaliseringsklar lovgivning er relevante for lovforslaget.

5. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget vil ikke i sig selv indebære væsentlige økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet. De økonomiske konsekvenser vil være knyttet til de konkrete projekter og aktiviteter, der vil kunne blive gennemført hurtigere på baggrund af loven.

Det kan dog ikke udelukkes, at der i forbindelse med konkrete bygge- og anlægsprojekter omfattet af lovforslagets § 1 kan opstå visse økonomiske konsekvenser for private ledningsejere, hvor ledningen ligger på vilkår om gæsteprincippet. Der er dog ikke tale om konsekvenser, som er anderledes, end hvad der ville følge af et privat byggeri eller et statsligt anlægsprojekt som f.eks. anlæg af en motorvej. Lovforslaget vurderes overordnet at kunne have positive økonomiske konsekvenser for private aktører eksempelvis i f.eks. energi- og forsyningssektoren, idet lovforslaget eller regler fastsat i medfør af lovforslaget vil kunne medføre en mere smidig og effektiv proces for gennemførelse af projekter omfattet af lovforslagets § 1. Private aktører

vil få fordel af, at projekter vil kunne realiseres hurtigere som følge af lovforslaget eller regler udstedt i medfør af lovforslaget.

6. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget giver mulighed for ekspropriation af areal og rettigheder, midlertidig og permanent, til bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af loven. Det vil derfor kunne indebære administrative konsekvenser for de borgere, der berøres af en ekspropriation.

Muligheden for ved bekendtgørelse at afskære adgangen til at klage administrativt indebærer, at borgerne vil være henvist til domstolene, hvis de ønsker en afgørelse prøvet.

Lovforslagets § 3 om muligheden for at gennemføre projekter og i den forbindelse fravige regler om rettigheder og pligter for private og det offentlige vil desuden have negative konsekvenser for borgernes retssikkerhed.

Lovforslaget forventes derudover ikke at have administrative konsekvenser for borgerne.

7. Klimamæssige konsekvenser

Lovforslaget vurderes ikke at have nogle klimamæssige konsekvenser.

8. Miljø- og naturmæssige konsekvenser

Lovforslaget har i sig selv ingen miljø- og naturmæssige konsekvenser.

Lovforslaget vil kunne indebære, at materielle regler i f.eks. naturbeskyttelses- og miljøbeskyttelsesloven fraviges, hvis det er påkrævet for at opnå formålet med projektet eller aktiviteten men alene i det omfang, dette er i overensstemmelse med EU-retten og andre internationale forpligtelser. Det bemærkes hertil, at formålet med lovforslaget er at kunne gennemføre aktiviteter af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Eventuelle miljø- og naturmæssige konsekvenser vil dog være knyttet til det konkrete bygge- og anlægsprojekt- samt driftsaktiviteter, der vil blive gennemført efter denne lov. Det kan derfor ikke udelukkes, at et sådant projekt eller en sådan aktivitet vil kunne medføre påvirkning af miljø og natur.

9. Forholdet til EU-retten

Det er forudsat, at internationale forpligtelser samt EU-retten (i det omfang EU-retten finder anvendelse for de konkrete projekter) overholdes, og at de eksisterende undtagelsesmuligheder i relevante EU-regler, såsom VVM-direktivets artikel 1, stk. 3, udnyttes i nødvendigt omfang ved gennemførelse af konkrete projekter eller aktiviteter.

Herudover følger det af artikel 4, stk. 2, i Traktaten om Den Europæiske Union (TEU), at Unionen respekterer medlemsstaternes centrale statslige funktioner, herunder sikring af statens territoriale integritet, opretholdelse af lov og orden samt beskyttelse af den nationale sikkerhed, og at navnlig den nationale sikkerhed forbliver den enkelte medlemsstats eneansvar.

Eftersom loven omfatter konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige forsvarsformål og væsentlige civile beredskabsformål, er det regeringens vurdering, at der kan være projekter eller aktiviteter, som er omfattet af denne lov, som er omfattet af TEU, artikel 4, stk. 2.

For så vidt angår oplysningspligter, fastslår artikel 346, stk. 1, litra a, i Traktaten om Den Europæiske Funktionsmåde (TEUF) om medlemsstaternes væsentlige sikkerhedsinteresser, at ingen medlemsstat er forpligtet til at meddele oplysninger, hvis udbredelse efter dens opfattelse ville stride mod dens væsentlige sikkerhedsinteresser.

Endvidere følger det af artikel 346, stk. 1, litra b, i TEUF, at Traktaternes bestemmelser ikke er til hinder for, at hver medlemsstat kan træffe de foranstaltninger, som den anser for nødvendige til beskyttelse af sine væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører fabrikation af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel. Disse foranstaltninger må ikke forringe konkurrencevilkårene inden for det indre marked for varer, som ikke er bestemt specielt til militære formål.

For at kunne anvende bestemmelsen til eksempelvis at etablere en produktionsvirksomhed i Danmark uden om de ellers lovpligtige tilladelser m.v., som følger af EU-retlige forpligtelser, skal de produkter, der skal fabrikeres af produktionsvirksomheden, være oplistet i Rådets afgørelse nr. 255/58 af 15. april 1958, som overordnet dækker over våben, ammunition og krigsmateriel.

Endelig bemærkes det, at udgangspunktet er, at regler, der udstedes i medfør af lovforslagets § 2, skal i offentlig høring forud for udstedelsen, men at der undtagelsesvist vil kunne undtages herfra i konkrete tilfælde, hvor det er begrundet i formålet med det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet.

10. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 19. maj 2025 til den 16. juni 2025 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Advokatrådet, Akademikerne (AC), Amnesty International, Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Biobrændselsforeningen, Copenhagen Business School (CBS) – CBS LAW, Crossbridge Energy Fredericia, Daka, Danmarks Fiskeriforening, Danmarks Jægerforbund, Danmarks Naturfredningsforening, Danmarks Sportsfiskerforbund, Danoil Exploration A/S, Dansk Botanisk Forening, Dansk Energi, Dansk Erhverv, Dansk Fjernvarme, Dansk Industri, Dansk Ornitologisk Forening, Dansk Skovforening, Danske Advokater, Danske Havne, Danske Landskabsarkitekter, Danske Regioner, DANVA (Dansk Vand- og Spildevandsforening), DCC Energi Naturgas, Den Danske Dommerforening, Drivkraft Danmark, Energiklagenævnet, Energinet, Evida, FDO, FH (Fagbevægelsens Hovedorganisation), Friluftsrådet, Greenpeace Danmark, Green Power Denmark, Ineos Danmark, Institut for Menneskerettigheder, Justitia, Kalundborg Refinery, Kommuners Landsforening (KL), Københavns Universitet, Landbrug og Fødevarer, Landdistrikternes Fællesråd, NOAH, Noreco, Olie Gas Danmark, Parcelhusejernes Landsforening, Retspolitisk Forening, Roskilde Universitet, Rådet for Grøn Omstilling, samtlige byretspræsidenter, samtlige kommuner, samtlige regioner, Syddansk Universitet, Total S.A., Tænk tanken HAV, Vattenfall A/S, Vestre Landsret, WWF Verdensnaturfonden, Ørsted, Østre Landsret, Aalborg Universitet og Aarhus Universitet.

11. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindre udgifter (hvis ja, angiv omfang/hvis nej, anfør »Ingen«)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang/hvis nej, anfør »Ingen«)
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	De økonomiske konsekvenser vil være knyttet til de konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der vil blive gennemført efter denne lov og de bekendtgørelser, der udstedes i medfør af loven.
Implementeringskonsekvenser for stat, kommuner og regioner		En overtagelse af beføjelser forudsætter, at ressortministeriet råder over de nødvendige ressourcer og kompetencer til at kunne behandle sagen eventuelt med rådgivning fra andre offentlige myndigheder eller eksterne eksperter.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet m.v.	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.	Private aktører vil kunne få fordel af, at projekter, som følge af en mere smidig og effektiv proces, vil kunne realiseres hurtigere som følge af lovforslaget eller regler udstedt i medfør af lovforslaget.	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Borgere, der berøres af en ekspropriation som følge af lovforslaget, vil kunne opleve administrative konsekvenser.

		Hvis klageadgange afskæres, vil borgerne være henvist til domstolene, hvis de ønsker en afgørelse prøvet.
Klimamæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Miljø- og naturmæssige konsekvenser	Ingen	Eventuelle miljø- og naturmæssige konsekvenser vil være knyttet til det konkrete bygge- og anlægsprojekt samt driftsaktivitet, der vil blive gennemført efter denne lov. Det kan derfor ikke udelukkes, at et sådant projekt eller en sådan aktivitet vil kunne medføre påvirkning af miljø og natur.
Forholdet til EU-retten		
Er i strid med de fem principper for implementering af erhvervsrettet EU-regulering (der i relevant omfang også gælder ved implementering af ikke-erhvervsrettet EU-regulering) (sæt X)	Ja	Nej X

Til § 1

Anlæg af større statslige projekter, f.eks. vej- og jernbaneprojekter på Transportministeriets område, vedtages af Folketinget ved en anlægslov. I en anlægslov vil Folketinget bemyndige den relevante ressortminister til at gennemføre et konkret projekt i overensstemmelse med lovforslaget, projektbeskrivelsen og den gennemførte miljøkonsekvensvurdering. Anlægsloven udgør det fornødne retsgrundlag for projektet og gennemførelsen heraf. Ressortministeren kan på den baggrund igangsætte og gennemføre det konkrete projekt, herunder foretage de fysiske indgreb i naturen og landskab, som er en forudsætning for at kunne gennemføre projektet. Ligeledes kan der fastlægges rammer for driften af det samlede projekt.

Det foreslås i § 1, at denne lov finder anvendelse for gennemførelse af bygge- og anlægsprojekter samt for driftsaktiviteter med væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Den foreslåede bestemmelse vil fastlægge lovens anvendelsesområde, hvorefter loven finder anvendelse for gennemførelse af konkrete bygge- og anlægsprojekter samt iværksættelse, herunder omlægning, af konkrete driftsaktiviteter af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller af hensyn til væsentlige civile beredskabsformål. Forslaget vil betyde, at vedkommende minister vil skulle foretage en konkret vurdering af, om et konkret projekt eller aktivitet er omfattet heraf, hvilket foretages efter forhandling med forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundsansvar og beredskab. Bestemmelsen skal således ses i sammenhæng med den foreslåede bestemmelse i § 2, hvorefter vedkommende minister efter forhandling med forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vil kunne fastsætte nærmere regler om konkrete projekter og aktiviteter, hvis et givent projekt falder inden for lovens anvendelsesområde. Der henvises til § 2 og bemærkningerne hertil.

Ved bygge- og anlægsprojekter forstås opførelse af en bygning eller et anlæg. Dette kan eksempelvis omfatte opførelse af militære anlæg, anlæg til produktion og opbevaring af våben og ammunitionsproduktion, byggeri til beskyttelse af den civile befolkning, infrastrukturanlæg m.v. Bygge- og anlægsprojekter vil også omfatte projekter vedrørende genopretning og genetablering af eksisterende infrastruktur.

Den foreslåede ordning indebærer eksempelvis, at en situation, hvor en helikopterlandingsplads grundet mosbeklædning er ustabil og glat, og dermed ikke kan

benyttes til træning af hensyn til flyvesikkerheden, vil være omfattet af lovens anvendelsesområde. Dette indebærer bl.a., at hvis helikopterlandingspladsen er placeret i et område, der er udpeget som beskyttet natur efter naturbeskyttelseslovens § 3, vil loven give mulighed for at fastsætte regler, der muliggør dispensation til at kalke og gøde landingspladsen, således at kravene til flyvesikkerheden kan opfyldes.

En situation, hvor det er nødvendigt at igangsætte et bygge- og anlægsprojekt, der har til formål at sikre, at nye tunge køretøjer kan anvendes på et nyt øvelses-terræn, ved at der udbygges nye anlæg af garager, værksteder og lignende, kan også være omfattet af lovens anvendelsesområde.

Endelig vil den foreslåede ordning indebære, at en situation, hvor en privat virksomhed vil etablere ammunitionsproduktion eller produktion af anden type krigsmateriel i Danmark, kan være omfattet af lovens anvendelsesområde.

Ved nationale forsvarsformål forstås formål, der er direkte relateret til rigets forsvar og beskyttelse samt til forsvar og beskyttelse i henhold til Danmarks internationale forpligtelser. Bygge- og anlægsprojekter og driftsaktiviteter, der tjener nationale forsvarsformål, vil bl.a. kunne være projekter vedrørende allierede styrkers aktiviteter på dansk territorium i overensstemmelse med nationale og internationale forpligtelser. Ligeledes vil opbygning af national produktion af forsvarsmateriel, herunder ammunition til understøttelse af den danske og europæiske forsyningssikkerhed også anses som en varetagelse af nationale forsvarsformål og forpligtelser i henhold til Danmarks internationale forpligtelser. Efter en konkret vurdering og i lyset af trusselsbillede samt den aktuelle sikkerhedspolitiske situation vil europæisk oprustning og bidrag til Ukraine endvidere kunne anses som varetagelse af nationale forsvarsformål.

Bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der tjener civile beredskabsformål, vil bl.a. kunne være begrundet i alvorlige og uforudsete naturlige eller menneskeskabte trusler, herunder hybride trusler, terror og sabotage mod kritisk infrastruktur m.v. Derudover vil sådanne projekter eller aktiviteter kunne være begrundet i aktuelle eller mulige kriser og væbnede konflikter, hvor der eksempelvis kan være behov for at etablere eller renovere beskyttelsesrum til civilbefolkningen eller særlige faciliteter til at sikre regeringskontinuitet og videreførelse af samfunds bærende funktioner, herunder faciliteter som er nødvendige for at imødegå trusler mod sikkerheden i det danske samfund.

Kravet om, at det konkrete forsvarsformål eller civile beredskabsformål skal være væsentligt, vil indebære, at formålet er mere end blot ønskeligt eller hensigtsmæssigt. Et bygge- og anlægsprojekt eller en driftsaktivitet, som eksempelvis øger beskæftigelsen i et område væsentligt eller tiltrækker udenlandsk ekspertise og arbejdskraft, vil i almindelighed ikke opfylde kravet om væsentlighed.

Vurderingen af, om et givent projekt eller en aktivitet på et givent tidspunkt tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, er et udtryk for et sikkerhedsfagligt og -politisk skøn, som vil afhænge af trusselsbilledet på det konkrete tidspunkt, og vurderingen vil således være dynamisk. I denne vurdering vil kunne inddrages en række forskelligartede hensyn, herunder hensynet til statens sikkerhed, beredskab, infrastruktur og rigets forsvar, politiske, økonomiske og/eller militære kapaciteter og udenrigspolitiske, herunder europæiske og alliancemæssige, hensyn. I de anførte overordnede hensyn kan indeholdes en lang række mere specifikke hensyn, herunder eksempelvis betydning for kritisk national infrastruktur, forsvarsinteresser, generelle strategiske betragtninger og den konkrete situations forhold, herunder spørgsmål om ejerskab, finansiering og lokale omstændigheder. Opregningen af hensyn er ikke udtømmende.

Det bemærkes, at det altid vil være formålet med det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet, der er afgørende for, om det er omfattet af lovforslagets anvendelsesområde. Såfremt projektet eller aktiviteten har afledte sekundære virkninger, herunder eksempelvis beskæftigelsesmæssige eller økonomiske fordele for samfundet, vil dette ikke udelukke projektet eller aktiviteten fra lovens anvendelsesområde. Sådanne afledte sekundære virkninger vil derimod ikke kunne træde i stedet for et væsentligt nationalt forsvarsformål eller væsentligt civil beredskabsformål. Det afgørende vil være, om den pågældende aktivitet iværksættes med henblik på at tjene væsentligt nationale forsvarsformål eller væsentligt civile beredskabsformål.

Vurderingen vil i øvrigt altid skulle foretages under inddragelse af relevante myndigheder. I den forbindelse kan det navnlig være relevant at inddrage efterretningstjenesterne.

Det bemærkes, at i det omfang, der er tale om statslige projekter eller statslige driftsaktiviteter, vil den foreslåede lov – som udgangspunkt – kun finde anvendelse, hvis formålet med det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet tilsiger, at det vil være uhensigtsmæssigt at gennemføre en anlægslov eller lignende.

Endelig bemærkes det, at loven omfatter alle former for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der gennemføres af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller af hensyn til væsentlige civile beredskabsformål. Den vil således kunne omfatte projekter og aktiviteter, der iværksættes og udføres af både statslige, kommunale, regionale og private aktører. Dette indebærer dog ikke, at f.eks. kommunale, regionale eller private vil blive tillagt kompetence til at udstede regler efter § 2 eller til at fravige anden lovgivning efter § 3 i lovforslaget. Det vil således alene være vedkommende minister, der har kompetence til at fastsætte regler efter § 2 og til at fravige anden lovgivning efter § 3.

Til § 2

Forud for opstart af et bygge- og anlægsprojekt eller en driftsaktivitet skal der efter omstændighederne indhentes en række tilladelser, dispensationer m.v. Omfanget af tilladelser og dispensationer m.v. afhænger i høj grad af omfanget af det konkrete bygge- og anlægsprojekt samt den konkrete driftsaktivitet, herunder hvor de skal etableres eller finde sted. Tilladelserne vil typisk være inden for plan-, bygge- natur- og miljølovgivningen. Godkendelser, tilladelser og dispensationer vil oftest skulle indhentes fra kommunalbestyrelsen, men kan også kræve tilladelser m.v. fra regionsrådet eller andre offentlige myndigheder.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.3.1 i de almindelige bemærkninger.

Det foreslås i § 2, at for et konkret bygge- og anlægsprojekt samt for en konkret driftsaktivitet omfattet af § 1 kan vedkommende minister efter forhandling med forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab fastsætte regler om gennemførelse af projektet eller iværksættelse af aktiviteten og i den forbindelse fastsætte regler om overtagelse af beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder, hel eller delvis fravigelse af anden nærmere angivet lovgivning og afskæring af klageadgang inden for nærmere angivet lovgivning, i det omfang sådanne regler er påkrævet for at opnå projektets eller aktivitetens formål.

Efter den foreslåede bestemmelse vil forsvarsministeren, ministeren for samfundssikkerhed og beredskab og andre relevante ressortministre være bemyndigede til ved bekendtgørelse at fastsætte regler om gennemførelsen af et konkret bygge- og anlægsprojekt samt iværksættelse, herunder omlægning, af en konkret driftsaktivitet og i den forbindelse fastsætte regler om overtagelse af beføjelser, som efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder, hel eller

delvis fravigelse af regler i anden lovgivning inden for et nærmere angivet område og afskæring af klageadgang, hvis sådanne regler er påkrævet for at opnå formålet med projektet eller aktiviteten.

Anvendelse af § 2 vil for den relevante ressortminister forudsætte, at vedkommende minister har forhandlet med forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab, og at der opnås enighed. Herved vil det blive sikret, at det påtænkte bygge- og anlægsprojekt eller den påtænkte driftsaktivitet har et væsentligt nationalt forsvarsformål eller et væsentligt civilt beredskabsformål.

Der vil ikke gælde formkrav for den forhandling, som efter forslaget skal finde sted. Det er alene forudsat, at vedkommende minister skriftligt kan dokumentere, at reglerne om det påtænkte projekt eller den påtænkte aktivitet har været genstand for forhandling med forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab, inden vedkommende minister fastsætter regler i medfør af bestemmelsen. Det forudsættes, at andre relevante myndigheder efter omstændighederne vil kunne inddrages under forhandlingen, herunder navnlig efterretningstjenesterne og andre myndigheder med forsvars- og sikkerhedsfaglig ekspertise.

Det er forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab, som har den overordnede kompetence til at vurdere, om et bygge- og anlægsprojekt eller driftsaktivitet har væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, og om det må anses for påkrævet at udstede regler i medfør af den foreslåede bestemmelse af hensyn til disse formål, jf. herved også den foreslåede § 1 og bemærkningerne hertil. Heraf følger det også, at vedkommende minister ikke vil kunne fastsætte regler i medfør af den foreslåede bestemmelse i de tilfælde, hvor forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at projektet eller aktiviteten ikke har et formål, som begrundet fastsættelsen af sådanne regler. Der vil ved denne vurdering ikke foreligge en afgørelse mellem ministerierne i forvaltningslovens forstand, men derimod en indstilling eller udtalelse fra én myndighed til en anden til brug for sidstnævnte myndigheds behandling og vurdering af en sag.

Det vil være muligt for forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab at udmønte bemyndigelsen i § 2 uden inddragelse af andre ministre for så vidt angår henholdsvis væsentlige nationale forsvarsformål for forsvarsministeren og væsentlige civile beredskabsformål for ministeren for samfundssikkerhed og beredskab.

Det forudsættes endvidere i denne situation, at andre relevante myndigheder, herunder efterretningstjenesterne, inddrages i relevant omfang.

Vurderingen af, om et givent projekt eller en aktivitet på et givent tidspunkt tjener væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål og dermed rigets sikkerhedspolitiske-, forsvarspolitiske og beredskabsmæssige interesser, er udtryk for et sikkerhedsfagligt og -politisk skøn. I vurderingen vil kunne inddrages en række forskelligartede hensyn, herunder eksempelvis hensynet til statens sikkerhed, beredskab, infrastruktur og rigets forsvar, politiske, økonomiske og/eller militære kapaciteter og udenrigspolitiske, herunder europæiske og alliancemæssige, hensyn. I de anførte overordnede hensyn kan indeholdes en lang række mere specifikke hensyn, herunder eksempelvis betydning for kritisk national infrastruktur, forsvarsinteresser, generelle strategiske betragtninger og den konkrete situations forhold, herunder spørgsmål om ejerskab, finansiering og lokale omstændigheder. Opregningen af hensyn er ikke udtømmende og for en nærmere beskrivelse af begreberne henvises der til den foreslåede § 1 og bemærkningerne hertil.

Foruden forhandlingen beskrevet ovenfor forudsættes det endvidere, at vedkommende minister i relevant omfang inddrager den eller de ministerier, som har ressortansvaret på det område, som bygge- og anlægsprojektet eller driftsaktiviteten vedrører.

Den foreslåede § 2 vil for det første indebære, at vedkommende minister i forbindelse med gennemførelsen af et konkret bygge- og anlægsprojekt samt en driftsaktivitet ved bekendtgørelse vil kunne fastsætte regler om at overtage beføjelser, som efter anden lovgivning er tillagt et andet ministerium eller en anden myndighed, herunder en kommunalbestyrelse, et regionsråd eller en anden offentlig myndighed. Det vil f.eks. omfatte beføjelser til at træffe afgørelser, udstede tilladelser, dispensationer m.v., meddele påbud og forbud og pålægge administrative tvangsbøder.

Ved vurderingen af, om det i forhold til et konkret projekt eller en konkret aktivitets formål er nødvendigt at overtage beføjelser i medfør af den foreslåede bestemmelse, vil vedkommende minister bl.a. kunne lægge vægt på, om projektet eller aktivitetens omfang potentielt kan medføre, at der vil skulle indhentes godkendelser, tilladelser eller dispensationer fra en flerhed af myndigheder, hvilket vil kunne indebære en risiko for en forsinkelse i sagsbehandlingstiden.

Vedkommende minister vil endvidere kunne lægge vægt på, om den relevante beføjelse af lovgivningsmagten er henlagt til en konkret myndighed på grund af

en særlig fagkundskab eller lokalkendskab m.v. i pågældende myndighed. I sådanne tilfælde forudsætter en overtagelse af beføjelser, at ressortministeriet råder over de nødvendige kompetencer til at kunne behandle sagen eventuelt med rådgivning fra andre offentlige myndigheder eller eksterne eksperter.

Det er ikke muligt mere præcist at angive, i hvilke situationer det vil være nødvendigt, at vedkommende minister fastsætter regler om overtagelse af beføjelser i medfør af den foreslåede bestemmelse. Et eksempel kan dog være, hvis sagsbehandlingstiden i en kommune, region eller anden offentlig myndighed forventes at være så lang, at det er nødvendigt af hensyn til aktivitetens igangsættelse at overtage behandlingen af en eller flere sager. Et andet eksempel kan være den situation, hvor et anlægsprojekt er placeret på tværs af kommunegrænser, hvorfor det samlet set vurderes nødvendigt, at sagsbehandlingen strømlines, og ministeren på den baggrund bør overtage sagsbehandlingen. Det kunne f.eks. være i forbindelse med dispensation fra naturbeskyttelseslinjer, der følger naturlige og ikke administrative grænser.

Efter det foreslåede vil overtagelsen af beføjelser udelukkende indebære, at det dermed er vedkommende minister i stedet for f.eks. en kommunalbestyrelse, som træffer den konkrete afgørelse eller meddeler det konkrete påbud. Ministerens afgørelse vil således skulle leve op til de samme materielle regler i den pågældende lovgivning, ligesom ministerens sagsbehandling vil skulle leve op til de samme sagsbehandlingsregler, herunder de forvaltningsretlige regler og principper. Som beskrevet nærmere nedenfor vil den pågældende minister dog ved bekendtgørelse samtidig kunne fravige regler og bestemmelser fastsat i den pågældende lovgivning, hvis betingelserne herfor er opfyldt. Det vil betyde, at ministeren vil kunne fastsætte regler om, at ministeren ikke skal følge processuelle regler, når der træffes afgørelser efter den pågældende lovgivning.

Endelig vil den pågældende ministers overtagelse af f.eks. beføjelsen til at træffe afgørelse i en sag ikke ændre på de almindelige regler om tilsyn og håndhævelse, medmindre der også fastsættes regler om at overtage kompetencen i en tilsynssag. I så fald påhviler såvel kompetencen som ansvaret den minister, der har overtaget beføjelsen.

For det andet vil der efter den foreslåede bestemmelse kunne fastsættes regler om hel eller delvis fravigelse af regler i anden lovgivning, herunder regler om fravigelse af tilladelse eller dispensationskrav. Det forudsættes, at der vil være tale om regler på bygge-, plan-, miljø- og naturområdet, som det vil kunne blive nødvendigt at fravige. Som det fremgår af afsnit 3.3.1., er det inden for disse områder, at der efter en række gældende anlægslove kan ske helt eller delvist

fravigelse af regler. Det er dog ikke udelukket, at der i særlige tilfælde også vil kunne blive fastsat regler om fravigelse af regler på andre områder.

Det vil afhænge af det konkrete bygge- og anlægsprojekt eller driftsaktivitet, samt hvor projektet skal anlægges eller aktiviteten iværksættes, hvilke regler efter anden lovgivning, det vil være nødvendigt at fravige for at opnå formålet. Er der f.eks. i relation til et konkret projekt et behov for at fremskynde processen, vil vedkommende minister kunne fastsætte regler om fravigelse af f.eks. kravet om tilvejebringelse af kommuneplanlægning, om byggetilladelse og dispensation fra naturbeskyttelseslinjer med henblik på hurtigere at kunne påbegynde anlægsarbejdet for at sikre formålet med det konkrete bygge- og anlægsprojekt samt driftsaktivitet. Hvis det efter praksis ikke er muligt at dispensere fra et forbud, vil det være nødvendigt helt at fravige forbuddet for at kunne realisere projektet, f.eks. forbuddet mod anlæg inden for strandbeskyttelseslinjen.

Efter den foreslåede bestemmelse vil vedkommende minister endvidere have mulighed for at fastsætte regler om fravigelse af regler om forpligtelser for det offentlige og rettigheder og pligter for private over for det offentlige i anden lovgivning. Det kunne f.eks. være materielle regler i sektorlovgivning om konkrete høringsfrister eller regler, hvor der tillægges partstatus.

Det er i den forbindelse forudsat, at vedkommende minister foretager en konkret vurdering af, hvilke regler som det er påkrævet at fravige m.v. for at opnå projektets eller aktivitetens formål. Dette indebærer bl.a., at der vil skulle foretages en afvejning mellem på den ene side formålet bag det konkrete anlægs- og byggeprojekt eller den konkrete driftsaktivitet og på den anden side hensynet bag den regel, som fraviges. Heraf følger det også, at fravigelser af mere indgribende karakter, vil kræve tungtvejende grunde. Af kravet om en afvejning følger det også, at vedkommende minister i almindelighed forudsættes at udforme de konkrete fravigelser på den mindst indgribende måde, eventuelt ved fastsættelsen af andre rettigheder i de enkelte bekendtgørelser.

Når regler i anden lovgivning fraviges, vil fravigelsen finde anvendelse på hele det pågældende bygge- og anlægsprojekt, det vil sige selve anlægget med tilhørende foranstaltninger som eksempelvis bygninger, støjafskærmning, midlertidige arbejdsarealer, afværge- og kompenserende foranstaltninger og afledte ledningsarbejder. Beføjelsen til at fastsætte regler vil også finde anvendelse på afledte ledningsarbejder, som følger af et bygge- eller anlægsprojekt omfattet af § 1, herunder om fravigelse af diverse tilladelseskra. Opremsningen er ikke udtømmende.

For det tredje vil det i medfør af den foreslåede bestemmelse være muligt at fastsætte regler, der afskærer den administrative klageadgang, dels hvor ministeren efter regler udstedt i medfør af den foreslåede bestemmelse har overtaget beføjelser til at træffe afgørelse, dels for de afgørelser, som andre myndigheder fortsat skal træffe om projektet eller aktiviteten. Det kan f.eks. være adgangen til at klage over Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljøs afgørelse om at tillade et statsligt projekt efter miljøvurderingsloven eller adgangen til at klage over kommunalbestyrelsens afgørelse efter vandløbsloven.

Afskæring af den administrative klageadgang vil ikke ændre ved, at en sag vil kunne indbringes for domstolene. I tilfælde af søgsmål vedrørende afgørelser efter regler fastsat i medfør af § 2 gælder reglerne om søgsmålsfrist og omkostninger i lovforslagets § 8. Der henvises til bemærkningerne til § 8.

Ved vurderingen af, om det i relation til det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet er nødvendigt at afskære klageadgangen, vil vedkommende minister skulle foretage en konkret afvejning og vil blandt andet kunne tage hensyn til, om klageprocessen for det pågældende område må anses for særlig kompleks og tidskrævende, om der er væsentlige retssikkerhedsmæssige betænkeligheder forbundet med afskæringen af klageadgangen, og om afskæringen i øvrigt ledsages af regler om overtagelse af afgørelseskompetence eller fravigelse af regler i relation til det pågældende projekt eller aktivitet, hvor afskæringen af klageadgang på denne baggrund må anses som et naturligt led heri.

I den sammenhæng vil det også kunne overvejes, om der i stedet skal fastsættes regler om, at myndighedernes afgørelser om det konkrete bygge- og anlægsprojekt samt den konkrete driftsaktivitet kan indbringes for vedkommende minister. Som den øverst ansvarlige for projektet vil ministeren have en konkret viden om rammerne for det samlede projekt, som vil kunne inddrages ved stillingtagen til konkrete klagesager.

Som ved de øvrige elementer i den foreslåede bestemmelse vil det også her være en betingelse, at de regler, der fastsættes, er nødvendige for at opnå projektets eller aktivitetens formål. I denne vurdering vil det kunne indgå, om det ud fra hensynet til den hastighed, som kræves for at opnå projektets formål, vil være tilstrækkeligt f.eks. alene at overtage de beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder, eller om det ud fra en konkret vurdering også vil være nødvendigt helt eller delvist at fravige anden lovgivning og afskære administrativ klageadgang. Det vil i den forbindelse således skulle foretages en afvejning på samme måde som i forbindelse med fastsættelse af regler, der helt eller delvist fraviger anden lovgivning, og at vedkommende minister i

almindelighed forudsættes at udforme de konkrete fravigelser på den mindst indgribende måde.

Regler om overtagelse af beføjelser, fravigelse af anden lovgivning og afskæring af klageadgange vil skulle fastsættes i en bekendtgørelse, der efter sædvanlig procedure som altovervejende hovedregel vil skulle sendes i offentlig høring forud for udstedelsen. I visse tilfælde vil offentlig høring over bekendtgørelsen indebære en vis risiko for at bringe aktivitetens formål eller gennemførelse i fare. I sådanne tilfælde vil der således ikke kunne ske offentlig høring forud for bekendtgørelsens udstedelse, men derimod i forbindelse med udstedelsen. Det forudsættes i den forbindelse, at berørte myndigheder m.v. i det omfang det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet tillader det, vil blive hørt forud for udstedelsen.

Regler fastsat i medfør af § 2 vil skulle være i overensstemmelse med EU-retten og andre internationale forpligtelser. Det betyder, at den ansvarlige minister indledningsvist vil skulle vurdere, om EU-retten finder anvendelse på det konkrete projekt eller aktivitet.

Det er forudsat, at en ressortminister, som fastsætter regler i medfør af den foreslåede bemyndigelse, udnytter de eksisterende undtagelsesmuligheder i relevante EU-regler, såsom VVM-direktivets artikel 1, stk. 3, og i øvrigt overholder Danmarks internationale forpligtelser. Eftersom at bestemmelsen omfatter konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter med væsentlige forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål, kan der være tale om projekter og aktiviteter, som efter en konkret vurdering tillige er påkrævet af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed. Sådanne projekter eller aktiviteter vil efter omstændighederne være omfattet af Traktaten om Den Europæiske Union artikel 4, stk. 2. Det forudsættes, at den foreslåede § 2 vil blive anvendt til gennemførelsen af sådanne projekter og aktiviteter, medmindre de må anses for omfattet af § 3.

Det vil påhvile den ansvarlige minister at foretage en vurdering af, hvorvidt de regler, der påtænkes fastsat i medfør af § 2, er i overensstemmelse med eller kan være i strid med EU-retten eller andre internationale forpligtelser. For det tilfælde, at projektet eller aktiviteten er omfattet af EU-retten, vil det være en forudsætning, at indholdet af reglerne fastsat i medfør af bestemmelsen er i overensstemmelse med de direktiver og forordninger m.v., som regulerer det pågældende område. Der vil i et sådant tilfælde således ikke kunne fastsættes regler om fravigelse af krav, som udgør implementering af et direktiv, såfremt direkti-

vet ikke giver mulighed for en sådan undtagelse af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål. Et konkret projekt eller en konkret aktivitet vil efter en konkret vurdering kunne være omfattet af TEUF artikel 346. Der henvises til afsnit 9 i de almindelige bemærkninger.

Vedkommende minister bør forud for fastsættelsen af regler i forhold til en konkret aktivitet orientere et af Folketinget nedsat udvalg. Der henvises til afsnit 3.2 i de almindelige bemærkninger.

Til § 3

Der er i gældende ret i dag ikke mulighed for at fravige anden lovgivning, uden at dette kommer til offentlighedens kendskab.

Det følger af Århus-konventionens artikel 6, c), at hvis der er hjemmel hertil i national ret, kan hver part beslutte ikke at anvende bestemmelserne i denne artikel til foreslåede aktiviteter, der tager sigte på nationalt forsvar, hvis den pågældende part vurderer, at en sådan anvendelse vil skade dette sigte.

Det foreslås i § 3, at kan formålet med det konkrete bygge- og anlægsprojekt eller den konkrete driftsaktivitet omfattet af § 1 af hensyn til projektets eller aktivitetens fortrolighed ikke opnås ved at udstede regler i medfør af § 2, kan vedkommende minister med henblik på gennemførelse af projektet eller aktiviteten fravige forpligtelser for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning. Fravigelser efter 1. pkt. kan kun ske, i det omfang forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at det af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er påkrævet for at opnå bygge- og anlægsprojektets eller driftsaktivitetens formål.

Det foreslåede § 3 er en nyskabelse, og der ses ikke umiddelbart at være lignende ordninger i anden gældende lovgivning.

Det foreslåede vil indebære, at vedkommende minister med henblik på gennemførelsen eller iværksættelsen, herunder omlægning, af et konkret bygge- og anlægsprojekt eller driftsaktivitet, der tjener et væsentligt nationalt forsvarsformål eller et væsentligt civilt beredskabsformål i den forbindelse kan fravige forpligtelser for det offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i medfør af anden lovgivning og i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning. Fravigelser vil kun kunne ske, i det omfang forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at det

af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed er påkrævet for at opnå bygge- og anlægsprojektets eller driftsaktivitetens formål.

Bestemmelsen forventes ligesom den foreslåede § 2 som udgangspunkt at angå fravigelse af regler på bygge-, plan-, miljø- og naturområdet, men er ikke afgrænset hertil. Sådanne fravigelser vil kun kunne finde sted, hvis det konkret vurderes, at offentlighedens kendskab til projektets indhold og gennemførelse vil bringe projektets eller aktivitetens formål i fare, og at projektet eller aktiviteten tjener afgørende hensyn til den nationale sikkerhed, og fravigelsen således er påkrævet for at opnå formålet med projektet eller aktiviteten. At formålet med projektet eller aktiviteten ikke kan opnås ved udstedelse af en bekendtgørelse efter den foreslåede § 2 indebærer samtidig, at fravigelser i medfør af den foreslåede § 3 vil skulle hemmeligholdes og således unddrages offentlighedens kendskab.

Et konkret bygge- eller anlægsprojekt samt en konkret driftsaktivitet vil således foruden at skulle varetage et væsentligt nationalt forsvarsformål eller civilt beredskabsformål tillige leve op til to betingelser, som begge skal være opfyldte.

For det første skal hensynet til projektets eller aktivitetens hemmeligholdelse tilsige, at projektet eller aktiviteten ikke vil kunne gennemføres ved udstedelse af regler efter den foreslåede § 2. Det vil bero på en konkret faglig vurdering af projektet eller aktivitetens sikkerhedsmæssige hensyn ved den relevante minister, om projektet har en karakter som indebærer, at det skal hemmeligholdes. Denne vurdering vil alt efter forholdets karakter blandt andet skulle ske i samarbejde med forsvarsministeren, ministeren for samfundssikkerhed og beredskab samt andre relevante myndigheder, herunder efterretningstjenesterne.

For det andet vil forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab skulle foretage en vurdering af, om afgørende hensyn til den nationale sikkerhed kræver, at regler i anden lovgivning fraviges i medfør af bestemmelsen.

Begrebet national sikkerhed vil skulle fortolkes i overensstemmelse med TEU artikel 4, stk. 2, og EU-Domstolens praksis herom. Der vil ved denne vurdering ikke foreligge en afgørelse mellem ministerierne i forvaltningslovens forstand, men derimod en indstilling eller udtalelse fra én myndighed til en anden til brug for sidstnævnte myndigheds behandling og vurdering af en sag. Derimod vil virkningen af vedkommende ministers konkrete fravigelse af forpligtelser for det

offentlige og privates rettigheder og pligter over for det offentlige i anden lovgivning eller i afgørelser truffet af det offentlige i medfør af anden lovgivning efter en konkret vurdering kunne få karakter af en afgørelse.

Der vil formentlig være et vis overlap mellem vurderingen efter de to betingelser. Det følger dog af ovenstående, at såfremt et konkret projekt eller en konkret aktivitet opfylder betingelsen om at være påkrævet af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed, men ikke samtidig opfylder betingelsen om fortrolighed, da vil vedkommende minister være afskåret fra at anvende bestemmelsen og vil være henvist til at udstede regler i medfør af det foreslåede § 2.

Det vil således påhvile det relevante ressortministerium på baggrund af ovenstående at foretage en konkret afvejning af hensynet til projektets hemmeligholdelse og hensynet bag de regler, som ønskes fraveget.

Det forudsættes, at bestemmelsen alene vil blive anvendt i yderst begrænset omfang, hvor afgørende hensyn til den nationale sikkerhed og projektets eller aktivitetens fortrolighed indebærer, at de fravegne forpligtelser for det offentlige og rettigheder og pligter for private i den sammenhæng må anses for at være af mere underordnet betydning. Det forudsættes i den forbindelse, at centrale forvaltningsretlige og civilprocesretlige partsrettigheder ikke vil kunne anses for at være af underordnet betydning, ligesom grundlæggende rettigheder i medfør af Danmarks internationale forpligtelser heller ikke vil kunne undtages eller fraviges i medfør af den foreslåede bestemmelse.

Vedkommende minister vil altså på baggrund af ovenstående skulle foretage en afvejning, og fravigelser efter bestemmelsen vil skulle begrænses til det absolut nødvendige i forhold til gennemførelsen af det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet. Dette indebærer blandt andet, at vedkommende minister, når hensynet til projektet eller aktivitetens fortrolighed eventuelt ikke længere gør sig gældende, forudsættes at regulere den fortsatte gennemførelse af projektet eller aktiviteten gennem udstedelse af regler efter det foreslåede § 2. Det indebærer også, at vedkommende minister løbende skal vurdere, om fravigelser i medfør af bestemmelsen af afgørende hensyn til den nationale sikkerhed fortsat er påkrævet for at opnå formålet med det pågældende projekt eller den pågældende aktivitet.

Da bestemmelsen tager sigte på bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, som ikke kan komme til offentlighedens kendskab og tjener afgørende hensyn til den nationale sikkerhed, er det vanskeligt på forhånd nærmere at afgrænse i hvilke tilfælde bestemmelsen vil kunne finde anvendelse.

Det bemærkes endvidere for så vidt oplysningspligter, at artikel 346 i Traktaten om Den Europæiske Funktionsmåde (EUF) om medlemsstaternes væsentlige sikkerhedsinteresser fastslår, at ingen medlemsstat er forpligtet til at meddele oplysninger, hvis udbredelse efter dens opfattelse ville stride mod dens væsentlige sikkerhedsinteresser, og hvorefter hver medlemsstat kan træffe de foranstaltninger, som den anser for nødvendige til beskyttelse af sine væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører fabrikation af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel.

Der vil være konkrete projekter eller aktiviteter, der iværksættes efter denne lov, som er nødvendige til beskyttelse af Danmarks væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører fabrikation af våben, ammunition og krigsmateriel, og som derfor efter regeringens vurdering vil være omfattet af artikel 346.

Det forudsættes også, at Folketinget vil skulle orienteres i de helt særlige tilfælde, hvor forsvarsministeren henholdsvis ministeren for samfundssikkerhed og beredskab vurderer, at der foreligger afgørende hensyn til den nationale sikkerhed, og den relevante ressortminister derfor helt eller delvist i medfør af den foreslåede bestemmelse fraviger anden lovgivning uden udstedelse af regler i en bekendtgørelse. En sådan orientering vil skulle tage højde for det konkrete projekts eller den konkrete aktivitets særlige karakter, herunder beskyttelsen af eventuelle klassificerede oplysninger.

Det bemærkes i den forbindelse, at der i den aktuelle sikkerhedspolitiske situation er et væsentligt hensyn at tage til at sikre fortroligheden af klassificerede oplysninger, og at sådanne oplysninger i dag alene håndteres i udvalg, hvor der er særlige rammer herfor.

Til § 4

Det fremgår af grundlovens § 73, stk. 1, at ejendomsretten er ukrænkelig. Ingen kan tilpligtes at afstå sin ejendom, uden hvor almenvellet kræver det. Det kan kun ske ifølge lov og mod fuldstændig erstatning.

Der findes i sektorlovgivning hjemmel til ekspropriation. F.eks. er der i vejlovens §§ 96-98 hjemmel til ekspropriation til henholdsvis statslige og kommunale vejprojekter. I lov nr. 225 af 11. juni 1954 er der hjemmel til ekspropriation i militære øjemed. I planlovens § 47 er der hjemmel til ekspropriation til virkeliggørelse af en lokalplan og for varetagelse af almene samfundsinteresser. Dertil

er der i varmemforsyningslovens §§ 16-19 hjemmel til ekspropriation for et godkendt kollektivt varmemforsyningsanlæg nødvendige rørledninger og varmemforsyningsanlæg og de til en naturgasforsyning nødvendige fordelings- og distributionsanlæg, der skal levere naturgas til andre formål end rumopvarmning. Der er endvidere eksempler i sektorlovgivningen på hjemmel til ekspropriation af hensyn til driftsaktiviteter. Efter § 15, stk. 2, i lov om testcentre for store vindmøller ved Høvsøre og Østerild kan miljø- og fødevareministeren ekspropriere fast ejendom, når det er nødvendigt for etablering og drift af testcentre.

Der er dog ikke nødvendigvis hjemmel i sektorlovgivningen til at ekspropriere til fordel for nyanlæg eller udvidelse af eksisterende anlæg med henblik på væsentlige forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Det foreslås i § 4, stk. 1, at vedkommende minister ved ekspropriation kan erhverve de arealer og rettigheder, der er nødvendige for gennemførelse af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af § 1.

Det foreslåede vil betyde, at vedkommende minister har hjemmel til at ekspropriere til fordel for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der tjener væsentlige forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål. Vurderingen af, om der er tale om et projekt, der opfylder formålene følger den vurdering, der skal foretages efter de foreslåede §§ 1 og 2.

Der vil kunne eksproprieres arealer, ejendomme og rettigheder m.v., der permanent skal bruges til bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af lovforslagets § 1. Der kan enten være tale om totalekspropriation eller en delvis ekspropriation afhængig af, hvor stor en del af en ejendom, der er brug for til anlægget af projektet. Bemyndigelsen vil ligeledes give vedkommende minister hjemmel til midlertidigt at ekspropriere arealer til brug for adgangsvej, arbejdsplads, materialedepot m.v. Når et anlægsarbejde er færdigt, vil de midlertidigt eksproprierede arealer så vidt muligt blive retableret og derefter leveret tilbage til den oprindelige ejer.

Der vil kunne eksproprieres til nyanlæg, udvidelse og ændring af bestående byggeri- og anlæg, tilbehør og nødvendige supplerende foranstaltninger, herunder til erstatningsnatur. Der kan endvidere eksproprieres af hensyn til udnyttelse, betjening, sikring, beskyttelse og drift af det pågældende byggeri eller anlæg.

Omfanget, indholdet og karakteren af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, som tjener et væsentligt nationalt forsvarsformål eller et væsentligt civilt beredskabsformål, indebærer, at ekspropriation til dette formål generelt må antages at opfylde kravet i grundlovens § 73 om, at almenvellet kræver det.

Ekspropriation vil desuden kunne ske under de samme betingelser til fordel for en privat, hvis ekspropriationen tjener de fornødne almene samfundsinteresser.

Det foreslås i § 4, *stk.* 2, at vedkommende minister bemyndiges til for statslige selskaber, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, regionsråd eller private ved ekspropriation at erhverve de arealer og rettigheder, der er nødvendige for gennemførelse af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af § 1.

Det foreslåede vil betyde, at vedkommende minister tilsvarende kan ekspropriere til fordel for statslige selskaber, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, regionsråd eller private.

Ekspropriation vil efter forslaget kunne finde sted, når bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af den foreslåede § 1 skal gennemføres af et statsligt ejet selskab, selvstændige offentlige virksomheder, kommuner, regioner eller private. Det vil også gælde, hvor et eksisterende anlæg administreret eller ejet af et statsligt selskab eller selvstændig offentlig virksomhed vil skulle udvides, ændres m.v. af hensyn til væsentlige nationale forsvarsformål eller væsentlige civile beredskabsformål.

Tilsvarende vil ministeren kunne ekspropriere til fordel for private, herunder private virksomheder, til f.eks. produktion af ammunition og krigsmateriel, når den fornødne offentlige interesse foreligger. Ved ekspropriation til fordel for private virksomheder træffer vedkommende minister egnede foranstaltninger til at mitiggere en eventuel skadevirkning på konkurrencen m.v.

Det foreslås i § 4, *stk.* 3, at ekspropriation sker efter reglerne i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Det vil betyde, at reglerne i kapitel 4 i lov om fremgangsmåden ved ekspropriation, jf. lovbekendtgørelse nr. 386 af 13. april 2023 (ekspropriationsprocesloven), at den vil finde anvendelse, hvis det er nødvendigt at ekspropriere for staten, statslige selskaber, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, regionsråd eller private for at kunne gennemføre bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af lovforslagets § 1.

Hvor to anlægsmyndigheder har en sammenfaldende ekspropriationsproces, efter ekspropriationsprocesloven, kan ekspropriationerne koordineres.

Det foreslås i § 4, stk. 4, at ved erstatningsfastsættelse efter stk. 3 vil § 103 i lov om offentlige veje m.v. finde anvendelse.

Det vil betyde, at erstatning for ekspropriation efter denne lov fastsættes efter de almindelige erstatningsregler.

Det foreslås i § 4, stk. 5, at statslige selskaber, selvstændige offentlige virksomheder, kommunalbestyrelser, regionsråd og private, som der eksproprieres til fordel for, afholder alle omkostninger til ekspropriationer m.v.

Det foreslåede vil betyde, at det vil være det statslige selskab m.v., der eksproprieres til fordel for, som skal afholde omkostningerne til og udgifterne ved den nødvendige ekspropriation.

Det foreslåede svarer til gældende ret, når f.eks. transportministeren i en anlægslov bemyndiges til ekspropriation til fordel for Sund & Bælt Holding A/S.

Til § 5

Der er i vejloven og jernbaneloven bestemmelser, der regulerer retsforholdet for ledninger i vejareal og jernbanearealer.

Det følger f.eks. af vejlovens § 77, stk. 1 og 2, om gæsteprincippet, at arbejder på ledninger i eller over offentlige veje, herunder om nødvendig flytning af ledninger i forbindelse med arbejder, der iværksættes af vejmyndigheden inden for rammerne af de formål, som vejmyndigheden kan varetage, betales af ledningsejeren, medmindre andet er særligt bestemt ved aftale, kendelse afsagt af en ekspropriationskommission nedsat i henhold til lov om fremgangsmåde ved ekspropriation af fast ejendom eller afgørelse truffet af en kommunalbestyrelse efter vandforsyningslovens §§ 37 og 38, jf. § 40.

Det foreslås i § 5, stk. 1, at arbejder på ledninger i eller over arealer i områder, hvor bygge-, anlægs- og driftsaktiviteter omfattet af § 1 skal gennemføres, herunder om nødvendigt flytning af ledninger i forbindelse med arbejder, der iværksættes af bygherren under gennemførelsen af anlægsprojektet, betales af ledningsejeren, jf. dog stk. 2.

Det foreslås i § 5, *stk. 2*, at *stk. 1* ikke finder anvendelse, hvis andet er særligt bestemt ved aftale, ved kendelse afsagt af en ekspropriationskommission nedsat i henhold til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom eller ved afgørelse truffet af en kommunalbestyrelse efter §§ 37 og 38, jf. § 40, i lov om vandforsyning m.v.

Det foreslåede vil betyde, at ledningsejeren ikke vil skulle betale for en ledningsomlægning, hvis det er særligt bestemt ved aftale eller det følger af en kendelse afsagt af en ekspropriationskommission nedsat i henhold til ekspropriationsprocesloven eller afgørelse truffet af en kommunalbestyrelse efter vandforsyningsloven. Det må bero på en konkret vurdering, hvorvidt en ledning er omfattet heraf.

Det forslås i § 5, *stk. 3*, at arbejder på ledninger, jf. *stk. 1*, udføres af vedkommende ledningsejer, medmindre andet er særligt aftalt eller fremgår af *stk. 2*.

Det foreslåede vil præcisere, at udgangspunktet er, at selve ledningsarbejdet udføres af ledningsejer.

Bestemmelsen svarer til bestemmelser i anlægslove på Transportministeriets område, bl.a. § 7 i lov nr. 1455 af 10. december 2025 om udbygning af rute 11 mellem Korsbro og Varde.

Det forslås i § 5, *stk. 4*, at nødvendiggør arbejder på ledninger, jf. *stk. 1*, ekspropriation af areal eller rettigheder, kan det ske efter bestemmelser i § 4.

Det foreslåede betyder, at hvis det som følge af et bygge- eller anlægsprojekt omfattet af § 1, er nødvendigt at omlægge ledninger til tredjemands ejendom, vil der kunne ske efter § 4.

Den foreslåede bestemmelse indebærer, at eventuelle ekspropriationer til afledte anlægsprojekter skal følge den eksisterende ekspropriationspraksis og ekspropriationsprocesloven.

Der henvises i øvrigt til afsnit 3.6 i de almindelige bemærkninger og bemærkningerne til den foreslåede § 4.

Der er i vejloven bestemmelser, der regulerer koordinering af udførelse af arbejder på ledninger. Det følger af vejlovens § 79, stk. 1, at i forbindelse med arbejder efter § 77, der iværksættes af vejmyndigheden inden for rammerne af de formål, som vejmyndigheden kan varetage, skal der tages hensyn til ledninger i eller over vejarealet. Vejmyndigheden skal så tidligt som muligt skal drøfte et planlagt arbejde med ledningsejer med henblik på at undersøge, hvordan arbejdet kan tilrettelægges på den mest hensigtsmæssige måde for vejmyndigheden og ledningsejeren, jf. § 79, stk. 2. Efter vejlovens § 79, stk. 4, kan Vejdirektoratet i særlige tilfælde lade ledningsarbejder udføre for ledningsejers regning, hvis der ikke kan opnås enighed mellem vejmyndigheden og ledningsejeren omkring ledningsarbejdets udførelse.

Det foreslås i § 6, *stk. 1*, at vedkommende minister efter at have meddelt ledningsejeren, at det planlagte arbejde påbegyndes, kan gennemføre arbejdet og kræve bestemte ledningsarbejder udført af ledningsejeren.

Med den foreslåede bestemmelse vil det blive fastsat, hvad der skal gælde, hvis der ikke kan opnås enighed med ledningsejeren om, hvordan planlagte anlægsarbejder på arealer, hvori og hvorover ledninger er anbragt, skal tilrettelægges og dialogen med ledningsejer trækker ud. Vedkommende minister vil i så fald kunne kræve, det vil sige påbyde, ledningsejeren at udføre de ledningsarbejder, som er nødvendige for gennemførelse af anlægsarbejdet. Bestemmelsen skal sikre, at bygge- og anlægsprojekter omfattet af § 1 kan gennemføres inden for de fastlagte tidsrammer således at formålet ikke forspildes.

Det foreslås i § 6, *stk. 2*, at vedkommende minister kan lade de ledningsarbejder, der er nævnt i stk. 1, udføre for ledningsejers regning.

Vedkommende ministers kompetence efter lovforslagets stk. 2, til at udstede et påbud til ledningsejeren vil finde anvendelse, uanset hvilken del af en konkret aktivitet, der gør det nødvendigt at foretage ledningsarbejder.

Bygherre vil, hvis forhold og omstændigheder gør det nødvendigt, skulle rette henvendelse om udstedelse af et påbud til vedkommende minister, som afgør, om der er grundlag for at meddele påbud til ledningsejeren. Bygherre vil dog forinden skulle have forsøgt i dialog med ledningsejer at have tilrettelagt arbejdet på den mest hensigtsmæssige måde for både projektet og ledningsejeren. Der er efter denne lov ikke formkrav for de pågældende drøftelser. Bygherre er den

statslige anlægsmyndighed, statslige selskab, kommunalbestyrelse, regionsråd eller private, som skal udføre det konkrete projekt.

Det foreslås i § 6, *stk. 3*, at hvis vedkommende minister beslutter at lade ledningsarbejder udføre, jf. *stk. 2*, kan ministeren overlade udførelsen af arbejdet til bygherre.

Den foreslåede bestemmelse vil kunne finde anvendelse i den situation, hvor ledningsejeren ikke inden for en rimelig frist, udfører de påbudte ledningsarbejder og dermed forsinker projektet. Hvad der udgør en rimelig frist skal ses i forhold til det konkrete projekt og i lyset af formålet med denne lov.

Når vedkommende minister overlader arbejdet til bygherre, vil denne være forpligtet til at lade arbejderne på ledningerne udføre ved en med faglig indsigt i det pågældende ledningsarbejde. Det vil omkostningsmæssigt kunne komme ledningsejeren til skade, såfremt ledningsejeren ikke udfører eller bistår i forbindelse med ledningsarbejdet, herunder som minimum ved tekniske anvisninger (manglende iagttagelse af tabsbegrænsningspligt).

Det følger af ekspropriationsproceslovens § 13, *stk. 1*, at ekspropriationskommissionen i forbindelse med prøvelsen af et anlægsprojekt kan tage stilling til bl.a. ledningsomlægninger, herunder træffe beslutning om konkrete tekniske løsninger. Det forudsættes, at anlægsmyndighed og ledningsejeren så vidt muligt indgår aftaler om tekniske løsninger for ledningsarbejder uden inddragelse af ekspropriationskommissionen, men hvis parterne ikke kan nå til enighed, kan spørgsmålet forelægges kommissionen. Dette gælder dog ikke, hvis vedkommende minister har meddelt påbud til ledningsejeren om udførelse af bestemte ledningsarbejder, jf. lovens § 6, *stk. 2*, da ekspropriationskommissionen ikke har kompetence til at efterprøve ministerens afgørelser.

Ekspropriationskommissionen kan også tage stilling til spørgsmål om udgifter forbundet med ledningsarbejder, jf. ekspropriationsproceslovens § 17, *stk. 4*, om andre økonomiske tab end ekspropriationserstatning. Taksationskommissionen har kompetence til som rekursinstans at behandle tvister om betaling for ledningsarbejder, som har været behandlet af ekspropriationskommissionen.

Det foreslås i § 6, *stk. 4*, at tvister om erstatning for ledningsarbejder omfattet af § 5 og tvister om erstatning som følge af en afgørelse truffet i medfør af *stk. 1-3* afgøres af ekspropriations- og taksationsmyndighederne i henhold til lov om fremgangsmåden ved ekspropriation vedrørende fast ejendom.

Det foreslås i § 6, *stk.* 5, at reglerne i § 103 i lov om offentlige veje m.v. finder anvendelse ved erstatningsfastsættelsen.

Det betyder, at erstatningen fastsættes efter den almindelige erstatningsregler.

Bestemmelsen finder ikke anvendelse på fremføring af de forsyningsledninger, der er nødvendige for det projekt eller den aktivitet omfattet af § 1.

Til § 7

Det foreslås i § 7, *stk.* 1, at vedkommende minister ved projekter eller aktiviteter tilladt efter § 3 kan lade arbejder på ledninger i eller over arealer udføre efter at have meddelt ledningsejer, at det påtænkte ledningsarbejde påbegyndes.

Det betyder, at ministeren kan beslutte at lade ledningsarbejdet udføre uden først at følge processen i lovforslagets § 6.

Det forudsættes, at der vil være tale om ganske særlige og ekstraordinære tilfælde, hvor det konkret vil blive fundet nødvendigt at sikre hensynene bag projektet tilladt efter lovforslagets § 3. Vedkommende ministeren vil dog i en sådan situation være forpligtet til at meddele ledningsejer, at der udføres et ledningsarbejde, således at ledningsejer kan indrette sig herefter. Der kan således være situationer, hvor et tavshedspålæg vurderes ikke at være tilstrækkeligt til at kunne sikre hensynet. Det skal bero på en konkret vurdering.

Det foreslås i *stk.* 2, at vedkommende minister eller bygherre afholder udgifterne til ledningsarbejder, der udføres efter *stk.* 1.

Det betyder, at anlægsmyndigheden eller bygherre ikke vil kunne få dækket omkostningerne til den nødvendige ledningsomlægning efter *stk.* 1, men selv vil skulle afholde disse.

Det foreslås i *stk.* 3, at vedkommende minister kan overlade udførelsen af arbejdet til bygherre.

Det betyder, at selve udførelsen af ledningsarbejdet vil kunne overlades til bygherre. Bygherre er den statslige anlægsmyndighed, statslige selskab, kommunalbestyrelse, regionsråd eller private, som skal udføre det konkrete projekt.

Retsplejeloven indeholder regler for prøvelse af sager ved domstolene, herunder om betaling for udgifter. Domstolene kan efter en konkret vurdering på ulovbestemt grundlag tillægge søgsmål om prøvelse af en forvaltningsakts gyldighed opsættende virkning, jf. eksempelvis Højesterets kendelse af 24. august 1994 i sag I 86/1994, offentliggjort i Ugeskrift for Retsvæsen 1994, s. 823 ff. Retsplejeloven indeholder ingen almindelige frister for anlæg af søgsmål. Sådanne regler findes dog i forskellige særlove. Eksempelvis følger det af naturbeskyttelseslovens § 88, stk. 1, at søgsmål til prøvelse af afgørelser efter loven skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt.

Domstolene kan efter en konkret vurdering afvise en sag, hvis sagsøgeren ikke har retlig interesse, eksempelvis hvis sagsøgeren ikke er tilstrækkeligt konkret berørt af afgørelsen eller søgsmålet ikke er tilstrækkelig aktuelt.

Reglerne om sagsomkostninger findes i civile sager findes lovens kapitel 30. Udgangspunktet i loven er, at den tabende part erstatter de udgifter, som den vindende part har afholdt, forudsat disse har været fornødne til sagens forsvarlige udførelse. Udgifter til bistand af advokat m.v. erstattes med et passende beløb, og de øvrige udgifter erstattes fuldt ud. I medfør af retsplejelovens § 312, stk. 3, kan retten dog af egen drift bestemme, at den tabende part ikke eller kun delvist skal erstatte modparten de påførte udgifter, hvis særlige grunde taler for det. Sådanne grunde vil kunne foreligge, hvis omkostningerne i modsat fald vurderes at ville være uoverkommeligt høje for den pågældende, hvor der i henhold til lovgivningen eller internationale forpligtelser m.v., er et krav om, at de tilgængelige retsmidler ikke må være uoverkommeligt dyre.

Retsplejelovens kapitel 31 indeholder regler om retshjælp og fri proces.

Det foreslås i § 8, stk. 1, at søgsmål til prøvelse af forvaltningsretlige afgørelser overtaget i henhold til reglerne fastsat i medfør af § 2 skal være anlagt inden 6 måneder efter, at afgørelsen er meddelt. For afgørelser, hvorom der er udfærdiget offentlig bekendtgørelse, regnes søgsmålsfristen fra bekendtgørelsen.

Forslaget vil således gælde for afgørelser, hvor vedkommende minister med hjemmel i lovforslagets § 2 har overtaget beføjelser, der efter anden lovgivning er tillagt andre ministre eller myndigheder.

Med den foreslåede søgsmålsfrist vil det blive sikret, at der efter en vis periode ikke kan rejses tvivl ved domstolene om rigtigheden af en af ministeren truffet

afgørelse. Fristen vil gælde ethvert søgsmål mod myndighederne, der forudsætter en prøvelse af den pågældende afgørelse. Søgsmålsfristen vil ikke kunne fraviges af den myndighed, der har truffet den pågældende afgørelse.

Søgsmålsfristen regnes fra dagen, hvor afgørelsen bekendtgøres eller er meddelt den pågældende afhængig af, hvilket tidspunkt der ligger sidst. Det vil i praksis f.eks. betyde, at i en situation, hvor afgørelsen er dateret til en mandag, men afgørelsen først offentliggøres om torsdagen i samme uge, da vil fristen skulle regnes fra torsdagen, da dette tidspunkt ligger sidst.

Bestemmelsen omfatter kun afgørelser overtaget i henhold til regler fastsat i medfør af den foreslåede § 2. I det omfang der træffes afgørelser i medfør af andre bestemmelser i loven, eller i det omfang virkningen af en fravigelse af anden lovgivning efter § 3 får karakter af en afgørelse, gælder der ingen søgsmålsfrist.

Lovforslaget ændrer ikke på domstolenes muligheder for efter en konkret vurdering at tillægge søgsmål opsættende virkning eller på efter en konkret vurdering at afvise søgsmål på grund af manglende retlig interesse.

Det foreslås i § 8, *stk.* 2, at retten ved søgsmål om miljøforhold skal påse, at omkostningerne ved sagen ikke er uoverkommeligt høje for de berørte parter.

Bestemmelsen skal ses i sammenhæng med de gældende regler i retsplejeloven om den tabende parts erstatning af udgifter, som den vidende part har afholdt. Samtidig skal forslaget ses i sammenhæng med reglerne i retsplejelovens kapitel 31 om bl.a. retshjælp og fri proces.

Den foreslåede bestemmelse vil sikre overholdelse af kravet i Århus-konventionen om, at de tilgængelige retsmidler ikke må være uoverkommeligt dyre. Bestemmelsen vil derfor skulle forstås i overensstemmelse med konventionen og VVM-direktivet samt EU-Domstolens praksis, der knytter sig hertil, jf. herved bl.a. EU-Domstolens domme af henholdsvis 11. april 2013 i sag C-260/11, Edwards og Pallikaropoulos, og 13. februar 2014 i sag C-530/11, Kommissionen mod Storbritannien.

Til § 9

Det foreslås i *stk.* 1, at loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelse i Lovtidende.

Det er intentionen, at loven skal træde i kraft hurtigst muligt, hvilket er baggrunden for, at det foreslås, at loven træder i kraft dagen efter bekendtgørelse i Lovtidende.

Det foreslås i *stk.* 2, at loven ophæves den 31. december 2028.

Den foreslåede bestemmelse vil indebære, at loven automatisk ophæves den 31. december 2028, medmindre denne ophævelsesdato forinden ændres ved lov, således at loven forbliver i kraft efter dette tidspunkt. Der vil således ikke efter dette tidspunkt kunne fastsættes regler om gennemførelse af nye projekter eller aktiviteter, ligesom der ikke vil kunne ske fravigelse af anden lovgivning, ekspropriation i tilknytning til sådanne projekter eller træffes afgørelse om ledningsarbejder i relation til nye projekter efter dette tidspunkt. Det forudsættes i den forbindelse, at der forud for en eventuel videreførelse af loven foretages en vurdering af sikkerhedspolitiske situation.

Det foreslås i *stk.* 3, at loven og regler udstedt i medfør af § 2 fortsat finder anvendelse for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter, der er iværksat på tidspunktet for lovens ophævelse.

Det foreslåede vil indebære, at lovens bestemmelser fortsat finder anvendelse for sådanne igangsatte projekter eller aktiviteter, og at der i relation til sådanne projekter fortsat vil kunne ske f.eks. ekspropriation eller kunne træffes afgørelser vedrørende ledningsarbejder, ligesom lovens klagebegrænsningsregler og regler om søgsmålsfrister fortsat vil finde anvendelse i relation til sådanne projekter eller aktiviteter.

At projektet eller aktiviteten skal være iværksat inden lovens ophævelse indebærer, at der i tilfælde omfattet af § 2 skal være udstedt en bekendtgørelse om det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet inden lovens ophævelse. For tilfælde omfattet af § 3 indebærer den foreslåede bestemmelse, at vedkommende minister skal have truffet beslutning om at gennemføre et konkret projekt eller en konkret aktivitet og i den forbindelse fraveget anden lovgivning inden lovens ophævelse.

Det foreslåede medfører også, at bemyndigelsesbestemmelsen i § 2 fortsat finder anvendelse i relation til igangsatte projekter eller aktiviteter. Dette indebærer, at vedkommende minister vil have mulighed for at fastsætte og ændre regler, som er nødvendige for den fortsatte gennemførelse af de igangsatte projekter eller aktiviteter.

Den foreslåede medfører endvidere, at eventuelle afgørelser truffet efter lovens § 3 vedrørende konkrete bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter fortsat vil være gældende for det konkrete projekt eller den konkrete aktivitet.

Der vil dog ikke medfør af § 2 efter lovens ophævelse kunne fastsættes sådanne regler, som efter deres indhold vil give mulighed for at gennemføre nye bygge- og anlægsprojekter eller iværksætte nye driftsaktiviteter. Vurderingen af, om der er tale om et nyt bygge- og anlægsprojekt eller en ny driftsaktivitet, vil afhænge af, om der er en naturlig og nær stedlig, tids- og indholdsmæssig sammenhæng med de allerede igangsatte projekter eller aktiviteter.

Det foreslåede vil ligeledes indebære, at regler udstedt i medfør af § 2 før lovens ophævelse også efter lovens ophævelse forbliver i kraft indtil de ophæves eller afløses. Dette vil medføre, at projekter eller driftsaktiviteter, som er planlagt til at skulle foregå i en periode, som går ud over lovens ophævelsestidspunkt, vil kunne fortsætte på det samme grundlag også efter lovens ophævelse. Som nævnt ovenfor vil det foreslåede også indebære, at vedkommende minister vil have bemyndigelse til at ændre i eller ophæve bekendtgørelser udstedt i medfør af lovens § 2, såfremt betingelserne herfor er opfyldt.

Det foreslås i *stk. 4*, at vedkommende minister i forbindelse med lovens ophævelse kan fastsætte overgangsregler om gennemførelse og håndtering af bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter nævnt i *stk. 3*.

Bestemmelsen indebærer, at det sikres, at vedkommende minister for bygge- og anlægsprojekter samt driftsaktiviteter omfattet af denne lov, kan fastsætte overgangsregler i forhold til, hvorledes sådanne projekter og aktiviteter vil skulle overgå fra at være gennemført ved regler udstedt i medfør af loven til at være omfattet af et andet regelgrundlag.

Dette kan f.eks. være nødvendigt, når de relevante bekendtgørelser er udtømt efter deres indhold og der derved opstår et behov for en hensigtsmæssig overgang fra eksempelvis en tidsmæssigt afgrænset bygge- og anlægssituation til en mere permanent driftssituation.

Til § 10

Det foreslås i § 10, at loven ikke gælder for Færøerne og Grønland.